

D3.1 Εργαλειοθήκη Ενδυνάμωσης

WP3 Ενίσχυση των δραστηριοτήτων συμμετοχής
των πολιτών για άτομα αφρικανικής καταγωγής

08/10/2025

Δημόσιο

**Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Αυτή η αναφορά χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Ισότητα, Δικαιώματα,
και Αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CERV)- (DG JUST) υπό τη Συμφωνία
Επιχορήγησης 101144500-AFROEQUALITY

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	3
1.1	Περιγραφή και Στόχοι του Έργου	3
1.2	Μια οντολογική δήλωση της Κοινοπραξίας του Έργου AFROEQUALITY	5
1.3	Επισκόπηση του ΠΕ3-Πεδίο εφαρμογής της Εργαλειοθήκης	7
2	Ενότητα 1: Το Πολιτειακό Νήμα – Υφαίνοντας Πολιτισμό, Κοινωνία και Συμμετοχή	10
2.1	Εισαγωγή.....	10
2.2	Συμμετοχή στα Κοινά: Παραδόσεις και προσεγγίσεις στην ιδιότητα του πολίτη ..	13
2.3	Ιδιότητα του Πολίτη, Συμμετοχή, και Ανθρώπινα Δικαιώματα	15
2.3.1	Θεωρείτε τον εαυτό σας ενεργό πολίτη;.....	15
2.4	Ποιος μπορεί να συμμετέχει; Επανεξετάζοντας την ιδιότητα του πολίτη.....	16
2.5	Μορφές Συμμετοχής.....	17
2.6	Κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη 20	
2.7	Μέσα για την επιτυχή συμμετοχή των πολιτών: Ένα παράδειγμα από ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον	23
2.8	Δραστηριότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη	24
3	Module 2: Ψηφιακές ικανότητες και Ορατότητα της Αφροδιασπορικής ταυτότητας ...	26
3.1	Εισαγωγή: Ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός ως θεμέλιο για την ένταξη και την ενεργή ιδιότητα του πολίτη	26
3.2	Αλφαριθμητισμός στα Μέσα: Γνώσεις, Ικανότητες, και Δημοκρατική Συμμετοχή στον Ψηφιακό Κόσμο	28
3.2.1	Ψηφιακή ικανότητα και εκπαίδευση στα μέσα επικοινωνίας: πέρα από τις λειτουργικές δεξιότητες	28
3.2.2	Ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη	30
3.3	Προτεινόμενες δραστηριότητες στην εκπαιδευτική ενότητα 2	34
3.3.1	Βασικά στοιχεία δημιουργίας βίντεο	34
3.3.2	Αλφαριθμητισμός στα μέσα επικοινωνίας.....	35
3.3.3	Αφροορατότητα	36
3.3.4	Ψηφιακή αφήγηση – Ενδυνάμωση των αφρικανικών αφηγήσεων.....	36
3.4	Ενότητα 3: Ψηφιακά Εργαλεία για την Καταπολέμηση της Ρητορικής Μίσους.....	37
3.5	Δραστηριότητες που σχετίζονται με την ενότητα 3	41
4	Παραρτήματα	43
4.1.1	Παράρτημα 1 - Θέμα 1: Πολιτιστική Ταυτότητα	43

4.1.2	Παράρτημα 2 - Θέμα 2: Διαπολιτισμικότητα	44
4.1.3	Παράρτημα 3 - Θέμα 3: Εναλλακτικές αφηγήσεις	44

1 Εισαγωγή

1.1 Περιγραφή και Στόχοι του Έργου

Το έργο AFROEQUALITY- «Ενδυνάμωση των ατόμων αφρικανικής καταγωγής: Ρητορική μίσους, βία και ρατσισμός- Εκπαίδευση στις ψηφιακές δεξιότητες και τη συμμετοχή των πολιτών» στοχεύει στην ενδυνάμωση της Αφρικανικής Διασποράς προς τη διεκδίκηση της ένταξης και του ανήκειν, μέσω της ταυτότητας και του πολιτισμού που περιλαμβάνουν:

- Τον εντοπισμό, αναφορά και αντιμετώπιση περιστατικών ρατσισμού και αφοροβίας στις χώρες υλοποίησης
- Την ανάπτυξη δεξιοτήτων ψηφιακής ιδιότητας του πολίτη και ευαισθητοποίησης του πολίτη που θα αυξήσουν τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και την ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων εντός της Αφρικανικής Κοινότητας στις χώρες υλοποίησης
- Την ανταλλαγή πολιτισμικών γνώσεων μέσω της «καθημερινής κουλτούρας στην πόλη», για την ενδυνάμωση απέναντι στην αφοροβία, την ξενοφοβία, τη ρητορική μίσους και τη βία στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία
- Την υποστήριξη σε μια ολιστική προσέγγιση για τον τερματισμό των έμφυλων και φυλετικών στερεοτύπων, των αβάσιμων αντιλήψεων περί φυλετικής ανωτερότητας και της υποκίνησης σε φυλετικό μίσος.

Το έργο υλοποιείται υπό τον συντονισμό του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) σε συνεργασία με 4 εταίρους σε 3 χώρες, την Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα.

Μέσω μιας ευαίσθητης ως προς το φύλο και πολυμερούς προσέγγισης, το έργο AFROEQUALITY φέρνει κοντά έναν κορυφαίο ερευνητικό δημόσιο φορέα στην Ελλάδα, Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών που συνεργάζονται ενεργά με κοινότητες της Αφροδιασποράς στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, καθώς και έναν κοινωνιο-τεχνολογικό εταίρο, ειδικό στην άντληση δεδομένων και την ανάπτυξη εφαρμογών, προκειμένου να διερευνήσουν, να αντιμετωπίσουν και να συμβάλουν στην καταπολέμηση της αφοροβίας και του ρατσισμού κατά των έγχρωμων ανθρώπων μέσω της ενδυνάμωσης των ψηφιακών δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη. Ως εκ τούτου, το έργο θα βοηθήσει άμεσα τα άτομα της αφοροδιασποράς (εφεξής «ομάδα-στόχος/πληθυσμός» ή «δικαιούχοι» ή «Άτομα Ενδιαφέροντος») γυναίκες και άνδρες ηλικίας μεταξύ 18-45 ετών – που κατοικούν στην Αθήνα, το Παλέρμο, τη Βαρκελώνη και τις αντίστοιχες περιφέρειες. Παρέχει εκπαίδευση σχετικά με τη συμμετοχή των πολιτών και την πολιτιστική ευαισθητοποίηση, συμπεριλαμβανομένων των εννοιών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ψηφιακών/μιντιακών δεξιοτήτων, με βάση τον στόχο μας να

ενδυναμώσουμε τους δικαιούχους σε θέματα ρατσισμού, βίας, ρητορικής μίσους και συναφών εγκλημάτων μίσους μέσω μιας διατομεακής προοπτικής.

Το έργο οργανώνεται σε 4 πακέτα εργασίας:

ΠΕ1: Διαχείριση και Συντονισμός Έργου που περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ορθή και αποτελεσματική υλοποίηση, παρακολούθηση και διαχείριση του έργου, τις εσωτερικές διαδικασίες και την επικοινωνία της σύμπραξης καθώς και την αποτελεσματική αξιολόγηση του έργου. Οι βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν: αποτελεσματική διοικητική και οικονομική διαχείριση του έργου καθώς και διασφάλιση της επιστημονικής ποιότητας των προτεινόμενων δραστηριοτήτων και παραδοτέων.

ΠΕ2: Ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού μέσω της ενεργού συμμετοχής των Ατόμων Αφρικανικής Καταγωγής στα κοινά σε τοπικό επίπεδο. Αυτό το Πακέτο Εργασίας περιλαμβάνει όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες που οδηγούν στην ανάπτυξη ενός Σχεδίου Δράσης που θα αντιμετωπίζει ζητήματα ρατσισμού και θα προωθεί πρακτικές και τρόπους ενεργού συμμετοχής της Αφροδιασποράς. Οι βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν: α) τη χαρτογράφηση των αντιλήψεων σχετικά με τις αναπαραστάσεις των Ατόμων Αφρικανικής Καταγωγής στη δημόσια σφαίρα στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, β) την καταγραφή περιστατικών ξενοφοβίας, αφοροβίας και ρατσισμού σε τοπικό επίπεδο, γ) την αποτύπωση των αναγκών της Αφροδιασποράς όσον αφορά τη συμμετοχή και την ένταξή της στην τοπική κοινότητα, καθώς και τους τρόπους εμπλοκής και αλληλεπίδρασής της με τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής, και δ) τον εντοπισμό καλών πρακτικών που προάγουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών της Αφροδιασποράς στον πληθυσμό της χώρας υποδοχής.

ΠΕ3: Ενίσχυση των δραστηριοτήτων συμμετοχής των πολιτών για Άτομα Αφρικανικής Καταγωγής. Αυτό το Πακέτο Εργασίας περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες ενδυνάμωσης που στοχεύουν να ωφεληθούν 180 Αφροδιασπορικά άτομα σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες μέσω μιας σειράς «εργασιερών ενδυνάμωσης», τα οποία θα αναπτυχθούν στους άξονες της Πολιτιστικής ταυτότητας, της Διαπολιτισμικότητας και των Εναλλακτικών Αφηγήσεων. Οι βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν: α) την παροχή εκπαιδευτικών πόρων για την ανάπτυξη ικανοτήτων της Αφροδιασποράς για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους μέσω δεξιοτήτων αλφαριθμητισμού στα μέσα επικοινωνίας β) την παροχή εκπαιδευτικού υλικού για την ψηφιακή εκπαίδευση και την ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη γ) την προώθηση των αφρικανικών πολιτισμών στις 3 χώρες εταίρους

WP4: Πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της αφοροβίας, της ξενοφοβίας και της ρητορικής μίσους. Αυτό το πακέτο εργασίας επικεντρώνεται στη διαμόρφωση των αποτελεσμάτων και των δραστηριοτήτων του έργου σε ορθές συνοπτικές πληροφορίες πολιτικής και εκπαιδευτικές πολιτιστικές γνώσεις (εφαρμογή παιχνιδιών) και στην αποτελεσματική διάδοσή τους. Οι βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν: α) την επικοινωνία και συνεπώς την υπεράσπιση των αποτελεσμάτων του έργου και των προτάσεων για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και του ρατσισμού σε επίπεδο πολιτικής β) την ευαισθητοποίηση και τη συμμετοχή τόσο των ενδιαφερομένων όσο και του ευρύτερου

κοινού σε θέματα ισότητας, συμμετοχής και πολιτισμού της Αφροδιασποράς γ) την επικοινωνία και διάδοση του έργου σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο για την περαιτέρω αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του δ) την ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας του μέσω της σαρωτικής δραστηριότητας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (κουλούρα hashtag) και διασκεδαστικές πολιτιστικές πρακτικές (εφαρμογή gaming).

1.2 Μια οντολογική δήλωση της Κοινοπραξίας του Έργου AFROEQUALITY

Το έργο AFROQUALITY στοχεύει στην αντιμετώπιση ζητημάτων ρατσισμού, ρητορικής μίσους και αφοροβίας στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία μέσω δραστηριοτήτων έρευνας και ενδυνάμωσης σε στενή συνεργασία με την Αφρικανική Διασπορά και στις τρεις χώρες. Δεν είναι όμως απλώς ένα έργο της ΕΕ που προσδιορίζει τις ανάγκες των ανθρώπων που στοχοποιούνται λόγω του χρώματος, της εθνικότητας και της θρησκείας τους (και των σχετικών κοινωνικών και πολιτιστικών κατηγοριών όπως το φύλο και η σεξουαλικότητα). Ούτε είναι απλώς ένα έργο που επιχειρεί να σχεδιάσει και να υλοποιήσει εκπαιδευτικές δραστηριότητες όπου μέλη της αφρικανικής διασποράς θα συμμετέχουν ως δικαιούχοι μονόδρομης πληροφόρησης σχετικά με την ιθαγένεια. Αντίθετα, αγκαλιάζει μια αποαποικιακή προοπτική για το πώς αναγνωρίζεται η Αφροδιασπορά σε όλες τις χώρες εταίρους μέσω της φωνής και της κουλούρας τους σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης έργων. Ταυτόχρονα, στοχεύει στην καθιέρωση διαλόγου με μέλη της Αφροδιασποράς στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Ισπανία, καθώς και στη διασφάλιση ότι τα σημαίνοντα του χρώματος, της φυλής, της εθνικότητας και της θρησκείας που αποτελούν κεντρικό στόχο του ρατσισμού και της ρητορικής μίσους (συστημικής και καθημερινής) παραμένουν στην κορυφή της δημόσιας και πολιτικής ατζέντας. Για το σκοπό αυτό, το έργο AFROQUALITY προχωρά κάνοντας συνεχείς αλλαγές στην ορολογία που χρησιμοποιείται στο ερευνητικό υλικό και τα παραδοτέα, αλλά και προσκαλώντας περισσότερα μέλη των εθνικών αφροδιασπορικών κοινοτήτων να έχουν κεντρικό ρόλο στις Συμβουλευτικές Επιτροπές και στις δραστηριότητες ενδυνάμωσης.

Για το λόγο αυτό, η κοινοπραξία AFROQUALITY θα ήθελε να μοιραστεί τις αλλαγές που έγιναν στο σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση του έργου ως αποτέλεσμα του συνεχούς κριτικού προβληματισμού και της ανατροφοδότησης από μέλη της αφροδιασποράς και στις τρεις χώρες που συμμετείχαν στις ερευνητικές της δραστηριότητες και συμμετέχουν στις εθνικές Συμβουλευτικές Επιτροπές, καθώς και από τον συστηματικό διάλογο και τη δικτύωση των εταίρων με βασικές προσωπικότητες της αφροδιασποράς σε όλες τις χώρες (π.χ. Ακτιβιστές, Πρόεδροι κοινότητας, εκπρόσωποι ΜΚΟ, πολιτικοί, δημόσια πρόσωπα και διασημότητες):

- Αντί για μια ενιαία Συμβουλευτική Επιτροπή, η σύμπραξη αποφάσισε από νωρίς να συστήσει τρεις Εθνικές Συμβουλευτικές Επιτροπές που θα καλύπτουν τις ανάγκες κάθε εθνικής περίπτωσης ξεχωριστά, αλλά και θα αποδίδουν τον δέοντα σεβασμό στα μέλη της Επιτροπής των οποίων ο ρόλος είναι ζωτικής σημασίας για το έργο, αλλά δεν μιλούν άλλη γλώσσα εκτός από την εθνική τους. Αυτή η απόφαση οδήγησε σε μικρότερες και πιο ευέλικτες Συμβουλευτικές Επιτροπές που εξετάζουν τη φύση και την πρόοδο του έργου σε τακτική βάση και είναι σε θέση να παρέχουν στοχευμένη και ειδική ανατροφοδότηση για το έργο.

- Οι Εθνικές Συμβουλευτικές Επιτροπές περιλαμβάνουν τουλάχιστον δύο μέλη της Αφροδιασποράς ανά χώρα, ενώ, καθώς το έργο εξελισσόταν, άτομα που συμμετείχαν σε ερευνητικές δραστηριότητες (π.χ. Στρογγυλές Τράπεζες) κλήθηκαν να γίνουν μέλη των Εθνικών Συμβουλευτικών Επιτροπών (π.χ. Ελλάδα). Ως αποτέλεσμα, οι Εθνικές Συμβουλευτικές Επιτροπές (οι οποίες συνεδριάζουν δύο φορές το χρόνο με τις εθνικές ομάδες έργου) έχουν γίνει μεγαλύτερες (αλλά ευέλικτες) και περιλαμβάνουν περισσότερα μέλη από την Αφροδιασπορά κάθε χώρας. Αυτό οδηγεί σε ένα πιο εκτεταμένο και χωρίς αποκλεισμούς Δίκτυο Αφρο-ισότητας.
- Κατά τη διάρκεια του έργου, οι ομάδες AFROEQUALITY πραγματοποιούν τακτικές συναντήσεις με εκπροσώπους της κοινότητας και εξέχουσες προσωπικότητες της Afrodiaspora, ενώ συμμετέχουν επίσης σε φόρουμ και χώρους διαλόγου και πολιτιστικής έκφρασης, προκειμένου να διαδώσουν το έργο και να εδραιώσουν την ανάγκη για έναν εποικοδομητικό και αναστοχαστικό διάλογο μεταξύ της Αφροδιασποράς και των εθνικών φορέων για την πρόοδο.
- Το έργο AFROEQUALITY χρησιμοποίησε αρχικά τον όρο «Άτομα αφρικανικής καταγωγής» για να συμπεριλάβει όλα τα άτομα αφρικανικής καταγωγής στις χώρες εταίρους. Ωστόσο, μετά την ενσωμάτωση σχολίων από τους συμμετέχοντες/ουσες σε δραστηριότητες Ομάδων Εστίασης και Στρογγυλής Τραπέζης και από τις Εθνικές Συμβουλευτικές Επιτροπές, η σύμπραξη αποφάσισε να στραφεί προς τους όρους «Αφροδιασπορά» και «Αφρικανική διασπορά». Ειδικά για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της ηλεκτρονικής έρευνας σε όλες τις χώρες, οι όροι που υιοθετήθηκαν άλλαξαν από «Άτομα αφρικανικής καταγωγής» στους εξής: Αφροισπανικά (Αφροελληνικά και Αφροϊταλικά), Αφρικανικής καταγωγής και Έλληνες (Ισπανοί ή Ιταλοί) Αφρικανικής Καταγωγής. Αυτοί οι όροι -υποστηρίζει η εταιρική σχέση- αγκαλιάζουν μια πιο περιεκτική και δίκαιη προσέγγιση για όλα τα μέλη των αφροδιασπορικών κοινοτήτων των οποίων η υπηκοότητα, η εθνοτική και η φυλετική κατάσταση μπορεί να διαφέρουν.
- Από τον Απρίλιο του 2025 και μετά, όλα τα παραδοτέα που υποβάλλονται από το έργο AFROQUALITY, συμπεριλαμβανομένου όλου του σχετικού υλικού, προσαρμόζονται σταθερά στην αναθεωρημένη ορολογία που εξηγείται παραπάνω, ώστε η στροφή της σύμπραξης σε πιο συμπεριληπτικούς και δίκαιους όρους να αποτυπώνεται πρακτικά στις δραστηριότητες, τον αντίκτυπο και την προστιθέμενη αξία του έργου.

Το σκεπτικό πίσω από αυτή τη δήλωση σε αυτό το σημείο της έκθεσης χρησιμεύει για να καθορίσει πώς το έργο AFROEQUALITY εξελίσσεται ως μια συνεχής πλατφόρμα διαλόγου μεταξύ των Αφροδιασποράς και του πολιτικού και ερευνητικού λόγου στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Εξελίσσεται επίσης ως πλατφόρμα που ωθεί αυτόν τον διάλογο να αναδείξει συνήθως αόρατες ή σκοτεινές πτυχές των αφροδιασπορικών ταυτοτήτων, πολιτισμών και προκλήσεων στις εν λόγω χώρες. Ένας τέτοιος διάλογος παρατείνει και ενισχύει την εστίαση σε θέματα φυλής και ρατσισμού σε αυτή την ιστορική, κοινωνική και πολιτική συγκυρία, όπου οι αλληλεπικαλυπτόμενες συνθήκες της αφροφοβίας, της ισλαμοφοβίας, του χρώματος και των θρησκευτικών στερεοτύπων διαπερνούν τον κοινωνικό και πολιτικό ιστό των δημοκρατικών κοινωνιών της ΕΕ.

1.3 Επισκόπηση του ΠΕ3-Πεδίο εφαρμογής της Εργαλειοθήκης

Το πλαίσιο των δραστηριοτήτων ενδυνάμωσης του ΠΕ3

Μέσα από μια σειρά δραστηριοτήτων ενδυνάμωσης, το ΠΕ3 στοχεύει στην:

1. Παροχή εκπαιδευτικών πόρων για την ανάπτυξη ικανοτήτων της Αφροδιασποράς για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους μέσω του αλφαριθμητισμού στα μέσα επικοινωνίας
2. Δεξιότητες
3. Παροχή εκπαιδευτικού υλικού για την ψηφιακή εκπαίδευση και την ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη
4. Προώθηση της Αφρο-κουλτούρας στις 3 χώρες υλοποίησης

Οι δραστηριότητες που προγραμματίζονται στο πλαίσιο του ΠΕ3 είναι οι εξής:

- *T3.1 Επιλογή Φορέων Αλλαγής (ΕΚΠΑ επικ., SCI, Instrategies, CESIE ETS)*

Οι συμμετέχοντες/ουσες, μέλη της αφρικανικής κοινότητας, θα επιλεγούν για τις δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων στο πλαίσιο αυτού του έργου. Συνολικά 60 μέλη της αφρικανικής κοινότητας στην Αθήνα, τη Βαρκελώνη και το Παλέρμο αναμένεται να επιλεγούν μετά από ανοιχτή πρόσκληση του CESIE ETS, που διαδόθηκε και προσαρμόστηκε από την SCI- Hellas και την InStrategies στην Ελλάδα και την Ισπανία. Ο κύριος στόχος είναι να προσελκυσθούν ομάδες συμμετεχόντων (η Αφροδιασπορά, η ομάδα-στόχος) που είναι όσο το δυνατόν περισσότερο αντιπροσωπευτικές όσον αφορά την ηλικία, το φύλο και την εθνικότητα. Η ευαλωτότητα είναι επίσης μια μεταβλητή που πρέπει να ληφθεί υπόψη, καθώς το έργο στοχεύει στην ενδυνάμωση των ατόμων που υφίστανται ρατσιστικές και ξενοφοβικές επιθέσεις. Επιπλέον, βασικός στόχος είναι η συγκέντρωση ατόμων που μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές και ενδεχομένως και ως διαμορφωτές της κοινής γνώμης στις κοινότητές τους, αλλά σε ένα ευρύτερο περιβάλλον της ΕΕ. Αυτά τα επιλεγμένα μέλη της Αφροδιασποράς θα συμμετάσχουν στις ακόλουθες δραστηριότητες και θα αποτελέσουν τους «Φορείς Αλλαγής».

- *T3.2 Επιλογή Εμπειρογνομόνων και Εκπαίδευση Εκπαιδευτών/τριών (ΕΚΠΑ επικ., SCI, Instrategies, CESIE ETS)*

Στο πλαίσιο αυτής της δράσης αναμένεται να προσδιοριστεί μια ομάδα εκπαιδευτών/τριών. Οι εκπαιδευτές/τριες θα είναι ειδικοί/κες στους τομείς της ψηφιακής συμμετοχής και της συμμετοχής στα κοινά, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, της ρητορικής μίσους και των μέσων αντιμετώπισής της μέσω της ενδυνάμωσης των ευάλωτων συμμετεχόντων με έμφαση στις βιωματικές προσεγγίσεις. Το ΕΚΠΑ, το CESIE ETS και το Instrategies στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία αντίστοιχα αναμένεται να πραγματοποιήσουν την επιλογή των εκπαιδευτών/τριών (απευθείας σύμβαση) οι οποίοι θα ενημερωθούν για τις ανάγκες της ομάδας στόχου και τους στόχους του έργου. Το καθήκον τους θα είναι να σχεδιάσουν το

εκπαιδευτικό υλικό δίνοντας προσοχή στη διαδραστικότητα και τη διαδικασία ενδυνάμωσης.

- *T3.3 Ανάπτυξη της Εργαλειοθήκης Ενδυνάμωσης (ΕΚΠΑ επικ., SCI, Instrategies, CESIE ETS, CONV)*

Το εκπαιδευτικό υλικό που θα χρησιμοποιηθεί από ειδικούς κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων ανάπτυξης ικανοτήτων (T3.4) έχει αναπτυχθεί και παρουσιάζεται στην Εργαλειοθήκη Ενδυνάμωσης. Το εκπαιδευτικό υλικό βασίζεται στους θεματικούς άξονες του εκπαιδευτικού προγράμματος σχετικά με τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και τις ειδικές απαιτήσεις της ομάδας-στόχου. Περιέχουν συμβουλές, πρακτικές δραστηριότητες, σύντομα εγχειρίδια (π.χ. σχετικά με πώς γυρίζεται ένα βίντεο), έναν οδηγό για το πώς η συμμετοχή στα κοινά θα μπορούσε να αποτελέσει αποτελεσματική απάντηση στη ρητορική μίσους, τις διακρίσεις και τις προκαταλήψεις. Η Εργαλειοθήκη περιλαμβάνει μερικές από τις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Τι κάνει τη συμμετοχή «πολιτειακή», τι σημαίνει αυτό και πώς μπορεί να επιτευχθεί – σχέση πολιτισμού, κοινωνίας των πολιτών και συμμετοχής.
2. Πώς μπορώ να αναπτύξω τις ψηφιακές μου δεξιότητες, αυξάνοντας ταυτόχρονα την «ορατότητα» της αφρο-κοινότητας στο ευρύ κοινό, και πώς μπορώ να μοιραστώ τις εμπειρίες μου μέσω βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να συμπεριλάβω πληροφορίες για τα μέσα ενημέρωσης,
3. Πώς να εντοπίσω και να αντιμετωπίσω ένα περιστατικό βίας/ρητορικής μίσους και πώς να χρησιμοποιήσω τις ψηφιακές μου δεξιότητες για να το αναδείξω.

- *T3.4 Υλοποίηση των «Εργαστηρίων Ενδυνάμωσης (ΕΚΠΑ επικ., SCI, Instrategies, CESIE ETS, CONV)*

Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει «Εργαστήρια Ενδυνάμωσης» για μέλη της Αφροδιασποράς, τους επιλεγμένους «Φορείς Αλλαγής». Η δραστηριότητα οργανώνεται σε 3 μονοήμερες συνεδρίες με τη συμμετοχή 180 ατόμων συνολικά. Θα εξεταστούν οι ακόλουθες θεματικές ενότητες:

1. Πολιτιστική ταυτότητα – αυτή η συνεδρία θα επικεντρωθεί στην αύξηση των μέσων ενημέρωσης και των ψηφιακών δεξιοτήτων ως μέσο για την προώθηση της ανεκτικότητας και της διαπολιτισμικής κατανόησης στις κοινωνίες.
2. Διαπολιτισμικότητα (συμπεριλαμβανομένων ορισμένων γενικών εννοιών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα): τι σημαίνει διαπολιτισμικότητα για μένα και για την κοινωνία στην οποία ζω, πώς μπορώ να διεκδικήσω τα πολιτικά μου δικαιώματα και γιατί, ποια είναι τα οφέλη της πολυπολιτισμικότητας, παραδείγματα από άλλες καλές πρακτικές που σχετίζονται με τον πολιτισμό και τη φυλή (από την έρευνα γραφείου του ΠΕ2), πώς να το προωθήσω στην πόλη που ζω.

3. Εναλλακτικές αφηγήσεις - Ρητορική μίσους και διακρίσεις στα ΜΜΕ. Αυτή η ενότητα θα επιδιώξει οι συμμετέχοντες/ουσες να εντοπίζουν, να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται στις διακρίσεις στα μέσα ενημέρωσης. Ενδυναμώνοντάς τους να οικοδομήσουν εναλλακτικές αφηγήσεις γύρω από τη ρητορική μίσους/Αφροφοβία κατανοώντας τις υποκείμενες αιτίες (έλλειψη διαπολιτισμικών ικανοτήτων) και στη συνέχεια να προωθήσουν τον πολιτισμό της χώρας προέλευσής τους (σποτ βίντεο).

Η εκπαίδευση θα διεξαχθεί στα Αγγλικά, Ιταλικά, Ελληνικά και Ισπανικά καθώς αυτό θεωρείται δράση για την εμβάθυνση της κοινωνικής ένταξης των συμμετεχόντων.

Πεδίο εφαρμογής της Εργαλειοθήκης

Αυτή η Εργαλειοθήκη Ενδυνάμωσης είναι ένα μέσο για την ανάπτυξη ικανοτήτων, την αυτοδιάθεση και τον συλλογικό μετασχηματισμό. Προσφέρει μία διαδρομή για τα άτομα και τις κοινότητες να αναπτύξουν την ευαισθητοποίηση, τις δεξιότητες και την κριτική φωνή που είναι απαραίτητες για την ενεργή διαμόρφωση των πολιτικών και ψηφιακών χώρων - ειδικά για εκείνους που ιστορικά έχουν αποκλειστεί ή περιθωριοποιηθεί.

Βασισμένο στις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης, του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ενεργού συμμετοχής των πολιτών, το έργο Afroequality επιδιώκει να ανοίξει χώρους πολιτών και να αμφισβητήσει τις συστημικές ανισότητες. Επικεντρώνεται σε εκείνους που συχνά τοποθετούνται στο περιθώριο - φυλετικά άτομα, μετανάστες/μετανάστριες και άτομα αφρικανικής καταγωγής - αναγνωρίζοντας τις γνώσεις, την αντιπροσωπεία και τις βιωμένες εμπειρίες τους ως σημεία εκκίνησης για ουσιαστική αλλαγή.

Τα τελευταία χρόνια, η ζήτηση για συμπεριληπτική και κριτική εκπαίδευση του πολίτη γίνεται όλο και πιο επείγουσα. Η μετανάστευση, ο κοινωνικός μετασχηματισμός και η ψηφιακή επανάσταση αναδιαμορφώνουν τον ιστό των ευρωπαϊκών κοινωνιών και αμφισβητούν τους παραδοσιακούς ορισμούς της ιδιότητας του πολίτη, του ανήκειν και της δημοκρατικής συμμετοχής. Αυτή η εργαλειοθήκη ανταποκρίνεται σε αυτή τη μετατόπιση, προσφέροντας όχι μόνο θεωρητική γνώση αλλά και πρακτικά, συμμετοχικά εργαλεία για εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές/τριες, εργαζόμενους/νες στον τομέα της νεολαίας και ηγέτες κοινοτήτων που εργάζονται σε πολυπολιτισμικά και διαπολιτισμικά πλαίσια.

Οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να εξερευνήσουν και να επαναπροσδιορίσουν τι σημαίνει να ανήκεις, να ενεργείς και να συμμετέχεις—είτε μέσω της καθημερινής συμμετοχής των πολιτών, της κοινοτικής δράσης ή της ψηφιακής αφήγησης. Μέσω του ατομικού και συλλογικού προβληματισμού, η εργαλειοθήκη ενθαρρύνει τους ανθρώπους όχι απλώς να «ταιριάζουν» στις υπάρχουσες πολιτικές δομές, αλλά να τις αναδιαμορφώσουν με πιο περιεκτικούς, αντιπροσωπευτικούς και δημοκρατικούς τρόπους.

Αυτό το μαθησιακό ταξίδι είναι δομημένο γύρω από τρεις αλληλένδετες ενότητες που μαζί σχηματίζουν ένα συνεκτικό μαθησιακό ταξίδι. Η πρώτη ενότητα διερευνά την ιδιότητα του πολίτη ως μια δυναμική και βιωμένη πρακτική, ειδικά σε περιβάλλοντα που χαρακτηρίζονται

από μετανάστευση, διακρίσεις ή μη αναγνώριση. Υπογραμμίζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι συμμετέχουν στα κοινά όχι μόνο μέσω της ψηφοφορίας, αλλά και μέσω της κοινοτικής οργάνωσης, της υπεράσπισης και της διεκδίκησης της ταυτότητας σε δημόσιους χώρους.

Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στην ψηφιακή σφαίρα - έναν κρίσιμο χώρο τόσο για ενδυνάμωση όσο και για αντίσταση. Διερευνά πώς τα ψηφιακά εργαλεία, οι αφηγήσεις των μέσων ενημέρωσης και οι διαδικτυακές πλατφόρμες μπορούν να χρησιμεύσουν τόσο ως εμπόδια όσο και ως ευκαιρίες για περιθωριοποιημένες ομάδες. Ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός παρουσιάζεται όχι μόνο ως τεχνική δεξιότητα, αλλά ως πολιτική ικανότητα – μια ικανότητα που επιτρέπει στους συμμετέχοντες/ουσες να αμφισβητούν τις κυρίαρχες αναπαραστάσεις, να μοιράζονται αντίθετες αφηγήσεις και να συμμετέχουν στην παραγωγή γνώσης και νοήματος.

Το τελευταίο μέρος της εκπαίδευσης επικεντρώνεται στην επείγουσα πρόκληση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και της ψηφιακής βίας. Οι συμμετέχοντες/ουσες εξετάζουν πώς εκδηλώνεται ο λόγος αποκλεισμού στην ψηφιακή σφαίρα και ποιες στρατηγικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αντισταθούν, να ανταποκριθούν και να ανοικοδομηθούν. Από την κριτική των μέσων ενημέρωσης έως τις συλλογικές ψηφιακές δράσεις, αυτή η ενότητα προσφέρει εργαλεία για τη δημιουργία ασφαλών διαδικτυακών περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς, όπου οι αξίες της ισότητας και της αξιοπρέπειας μπορούν να ανθίσουν.

Μαζί, αυτές οι ενότητες προωθούν την ανάπτυξη ενημερωμένων, σίγουρων και ενδυναμωμένων πολιτικών φορέων, ικανών να πλοηγηθούν και να μεταμορφώσουν τόσο τις τοπικές τους κοινότητες όσο και τα ευρύτερα ψηφιακά οικοσυστήματα. Αυτή η Εργαλειοθήκη Ενδυνάμωσης δεν είναι ένα σταθερό πρόγραμμα σπουδών, αλλά ένας ευέλικτος και ζωντανός πόρος - ανοιχτός στην προσαρμογή, τη συνδημιουργία και τη συλλογική χρήση.

Αντικατοπτρίζει το κεντρικό όραμα του Έργου Afroequality: ότι η συμμετοχή των πολιτών, η πολιτιστική ταυτότητα και η ψηφιακή συμμετοχή δεν είναι ξεχωριστοί τομείς - αλλά βαθιά αλληλένδετα νήματα μιας πιο δίκαιης, συμπεριληπτικής δημοκρατικής κοινωνίας.

2 Ενότητα 1: Το Πολιτειακό Νήμα – Υφαίνοντας Πολιτισμό, Κοινωνία και Συμμετοχή

2.1 Εισαγωγή

Ο βαθμός στον οποίο οι άνθρωποι συμμετέχουν στην πολιτική και κοινωνική ζωή είναι ένας ισχυρός δείκτης του πόσο δραστήρια και δυναμική είναι μια κοινωνία. Δείχνει πώς τα άτομα

10

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι, ωστόσο, μόνο του/των συγγραφέα/ων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή φέρουν ευθύνη γι' αυτές.

εκφράζουν τις απόψεις τους, αλληλεπιδρούν με άλλους και συμβάλλουν στο κοινό καλό. Η συμμετοχή τείνει να αυξάνεται όταν οι άνθρωποι αισθάνονται ότι ανήκουν πραγματικά σε μια κοινότητα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η διαφορετικότητα, η δύναμη και το βάθος των κοινωνικών σχέσεων -καθώς και το επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των ανθρώπων και προς τους θεσμούς- είναι όλοι κρίσιμοι παράγοντες για τη διαμόρφωση της συμμετοχής των πολιτών.

Τα τελευταία χρόνια, παγκόσμια γεγονότα όπως η πανδημία COVID-19 και η εξάπλωση των ένοπλων συγκρούσεων έχουν προσθέσει νέα επίπεδα σε μια μακροχρόνια κοινωνική κρίση. Αυτές οι αλληλεπικαλυπτόμενες προκλήσεις έχουν αποδυναμώσει τους διαπροσωπικούς δεσμούς και την εμπιστοσύνη μέσα στην κοινωνία. Ως αποτέλεσμα, η συμμετοχή τόσο στον αστικό όσο και στον πολιτικό τομέα έχει μειωθεί. Ταυτόχρονα, υπήρξε μια αυξανόμενη αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο η ελευθερία και η επιθυμία γίνονται κατανοητές περισσότερο ως προσωπική ολοκλήρωση και αυτοπραγμάτωση¹. Αυτή η εστίαση στο άτομο έχει συμβάλει στην παρακμή των συλλογικών ομάδων και των κοινωνικών δικτύων. Ενώ εξακολουθεί να εξελίσσεται, αυτή η πολιτιστική τάση αλλάζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βιώνουν και ερμηνεύουν τη συμμετοχή.

Για να αντιμετωπιστεί αυτό, είναι ζωτικής σημασίας να ξαναχτίσουμε τις συνδέσεις που «δένουν» τους ανθρώπους μεταξύ τους. Η εμπιστοσύνη και τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία χτίζεται η ουσιαστική συμμετοχή. Οι κοινοτικοί χώροι που ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση, την πολιτιστική δέσμευση και τη δραστηριότητα των πολιτών διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο σε αυτήν την ανανέωση. Ωστόσο, οι παραδοσιακές στενές σχέσεις, όπως αυτές εντός της οικογένειας ή μεταξύ στενών φίλων, γίνονται λιγότερο σταθερές. Καθώς αυτά τα προσωπικά δίκτυα αποδυναμώνονται, το ίδιο συμβαίνει και με το αίσθημα αλληλεγγύης και συλλογικής ευθύνης (Putnam, 2000).² Χωρίς αυτές τις κοινές συνδέσεις, γίνεται πιο δύσκολο για τους ανθρώπους να αισθάνονται μέρος μιας κοινότητας ή να συμμετέχουν ακόμη και σε βασικές δημοκρατικές πρακτικές, όπως οι εκλογές.

Η απώλεια των κοινωνικών δεσμών μπορεί να κάνει τα άτομα να αισθάνονται απομονωμένα και αποκομμένα από το περιβάλλον τους³. Όταν αυτοί οι δεσμοί καταρρέουν, η φυσική ροή της κοινωνικής ανταλλαγής διαταράσσεται και η εμπιστοσύνη, ειδικά στους δημόσιους θεσμούς, τείνει να εξασθενεί (ΟΟΣΑ, 2022)⁴.

Η εμπιστοσύνη διαμορφώνεται από τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ενεργούν και αλληλεπιδρούν. Είναι ένα βασικό στοιχείο για το πόσο καλά συμμετέχουν τα άτομα στην πολιτική, πολιτειακή και κοινωνική ζωή. Όταν η εμπιστοσύνη διαβρώνεται, μπορεί να εμποδίσει τη λειτουργία της κοινωνίας σε πολλά επίπεδα, ειδικά μεταξύ των γενεών. Η

¹ [Citizenship and Participation](#)

² [Ο.π.](#)

³ [Citizenship and Participation](#)

⁴ [Idem](#)

δημιουργία χώρων όπου οι άνθρωποι μπορούν να οικοδομήσουν σχέσεις και να αναπτυχθούν μαζί είναι αυτό που ορισμένοι αποκαλούν «συν-εξατομίκευση» σημαίνει ενθάρρυνση της κοινής ευθύνης, της αλληλεξάρτησης και της αίσθησης ενεργού συμμετοχής. Αυτά είναι απαραίτητα συστατικά για συλλογική δράση και δημοκρατική συμβολή, ειδικά στην αντιμετώπιση των σημερινών πολύπλοκων προβλημάτων.

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, ακολουθούμενη από τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, ανέδειξαν για άλλη μια φορά πόσο σημαντική είναι η κοινωνία των πολιτών. Ειδικότερα, ο εθελοντισμός και ο Τρίτος Τομέας έχουν διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στην προώθηση της ένταξης και της συμμετοχής στα κοινά. Ωστόσο, παρά την αναγνώριση αυτή, ο εθελοντισμός βρίσκεται σε παρακμή. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στις κοινωνικές απαιτήσεις που προκαλούνται από τη συνεχιζόμενη οικονομική αστάθεια. Οι ραγδαίες αλλαγές στην κοινωνία και την οικονομία κινδυνεύουν να αποδυναμώσουν περαιτέρω τις δυνατότητες του εθελοντισμού για την προώθηση της συμμετοχής και της ανθρώπινης σύνδεσης.

Ακόμα κι αν ορισμένα μοντέλα εθελοντισμού βασίζονται σε παλαιότερες μορφές δέσμευσης, με κατάλληλη θεσμική υποστήριξη και ανανεωμένη αίσθηση σκοπού, μπορούν να παρέχουν ουσιαστικές ευκαιρίες στους ανθρώπους —ειδικά στις νεότερες γενιές— να συμμετάσχουν και να συμβάλουν στη δημοκρατική ζωή. Για να συμβεί αυτό, οι οργανισμοί πρέπει να δημιουργήσουν υποστηρικτικά περιβάλλοντα. Αυτό σημαίνει ότι αναγνωρίζουμε ότι ο εθελοντισμός δεν αφορά μόνο την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά και τη βοήθεια των ατόμων να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες και τη δημιουργία χώρων όπου η κοινοτική ζωή μπορεί να αναπτυχθεί ξανά.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο σημερινό πλαίσιο, όπου η αυξανόμενη έλλειψη εμπιστοσύνης αποτελεί σημαντική πρόκληση για όσους/όσες προσπαθούν να ανοικοδομήσουν τις «κοινωνικές ικανότητες» που είναι ζωτικής σημασίας για μια υγιή δημοκρατία. Η συμμετοχή συνδέεται στενά με την ένταξη και αντικατοπτρίζει πόσο αποτελεσματικά οι θεσμοί επιτρέπουν στους πολίτες να μιλούν, να ενεργούν και να συνεισφέρουν – διαμορφώνοντας δυναμικές και ουσιαστικές κοινότητες και συλλογικές ταυτότητες.

Ο πολιτισμός, η εμπιστοσύνη και οι διαπροσωπικές σχέσεις είναι το θεμέλιο της συμμετοχής. Διαμορφώνουν τα μονοπάτια που ακολουθούν οι άνθρωποι προς την πολιτική, κοινωνική και πολιτική δέσμευση. Αυτές οι διαδικασίες συνδέονται βαθιά, σχηματίζοντας ένα πολύπλοκο σχεσιακό σύστημα στην καρδιά της δημοκρατικής ζωής.

Τελικά, η συμμετοχή εξαρτάται όχι μόνο από την προθυμία των ανθρώπων να εμπλακούν στην κοινή ζωή, αλλά και από τη δέσμευση των οργανισμών να φροντίσουν τις κοινωνικές πρακτικές και τους σχεσιακούς πόρους που επιτρέπουν σε αυτή τη ζωή να ανθίσει. Αυτό σημαίνει ότι δίνουμε στους ανθρώπους τα εργαλεία και τους χώρους που χρειάζονται για να

διατηρήσουν ισχυρές, ουσιαστικές συνδέσεις μεταξύ ατόμων, γενεών και διαφορετικών μορφών ιδιότητας του πολίτη.

2.2 Συμμετοχή στα Κοινά: Παραδόσεις και προσεγγίσεις στην ιδιότητα του πολίτη

Η ιδέα της ιδιότητας του πολίτη έχει αλλάξει με την πάροδο του χρόνου και ποικίλλει ευρέως σε διαφορετικές χώρες, πολιτισμούς και συστήματα πεποιθήσεων. Αυτές οι διαφορές επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο ορίζουν και βιώνουν τι σημαίνει να είσαι πολίτης.

Οι απαρχές της έννοιας ανάγονται στην αρχαία Ελλάδα, όπου η ιδιότητα του πολίτη ήταν συνδεδεμένη με το δικαίωμα συμμετοχής σε δημόσιες αποφάσεις. Για όσους είχαν αυτό το προνόμιο, το να είσαι καλός πολίτης ήταν κάτι περισσότερο από δικαιώματα – θεωρούνταν ηθικό καθήκον. Η ευθύνη απέναντι στην πόλη ήταν απαραίτητη και όσοι την αγνοούσαν θεωρούνταν επιβλαβείς για την κοινωνία.

Στον σημερινό κόσμο, η ιδιότητα του πολίτη συχνά νοείται ως μια νομική σύνδεση μεταξύ ενός ατόμου και ενός κράτους, που συνήθως αναφέρεται ως εθνικότητα. Οι περισσότεροι άνθρωποι είναι επίσημα πολίτες μιας συγκεκριμένης χώρας, γεγονός που τους δίνει πρόσβαση σε ορισμένα δικαιώματα και προστασίες. Αλλά με αυτά τα δικαιώματα έρχονται και ευθύνες - πράγματα που το κράτος περιμένει από τα άτομα να κάνουν σε αντάλλαγμα. Σε αυτή την αμοιβαία σχέση, οι πολίτες συνεισφέρουν στην κοινωνία και, σε αντάλλαγμα, αναμένουν να γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους.

Ωστόσο, η ιδιότητα του πολίτη δεν είναι μόνο νομικό ζήτημα. Περιλαμβάνει επίσης μια βαθύτερη αίσθηση του ανήκειν - το να νιώθεις μέρος μιας κοινότητας που κάποιος βοηθά να διαμορφωθεί. Μια κοινότητα μπορεί να ενώνεται με κοινές αξίες, κοινά δικαιώματα και υποχρεώσεις, μια αίσθηση πίστης σε μια μεγαλύτερη ομάδα ή μια κοινή ταυτότητα. Αυτές οι κοινότητες μπορούν να υπάρχουν σε τοπικό επίπεδο - όπου συμβαίνει η καθημερινή κοινωνική ζωή - ή σε εθνικό επίπεδο, συνδεδεμένες με κυβερνητικούς και κρατικούς θεσμούς.

Για να κατανοήσουμε πώς σχετίζονται τα άτομα με την κοινωνία, μπορούμε να εξετάσουμε αλληλένδετες διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη: πολιτική/νομική, κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική. Κάθε μια από αυτές τις διαστάσεις παίζει βασικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο βιώνεται και ασκείται η ιδιότητα του πολίτη:

- Η **πολιτική και νομική διάσταση** επικεντρώνεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μεταξύ των ατόμων και του κράτους. Η ανάπτυξη αυτού του τομέα

σημαίνει εκμάθηση του τρόπου λειτουργίας των πολιτικών συστημάτων, προώθηση των δημοκρατικών αξιών και ανάπτυξη δεξιοτήτων συμμετοχής.

- Η **κοινωνική διάσταση** αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι σχετίζονται μεταξύ τους στην καθημερινή ζωή. Περιλαμβάνει πίστη στην κοινότητα, αλληλεγγύη και ικανότητα οικοδόμησης υγιών σχέσεων. Απαιτεί επίσης κοινωνική ευαισθητοποίηση και επικοινωνιακές δεξιότητες.
- Η **πολιτιστική διάσταση** έχει να κάνει με κοινές παραδόσεις και ταυτότητες. Περιλαμβάνει γνώση της ιστορίας, της γλώσσας και των πολιτιστικών πρακτικών που βοηθούν στη διαμόρφωση της αίσθησης του συλλογικού ανήκειν.
- Η **οικονομική διάσταση** αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν με τον κόσμο της εργασίας και των πόρων. Περιλαμβάνει το δικαίωμα στην απασχόληση και ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Η κατοχή οικονομικών γνώσεων και επαγγελματικών δεξιοτήτων είναι απαραίτητη για τη συμμετοχή σε αυτή την πτυχή της ιδιότητας του πολίτη⁵.

Αυτές οι διαστάσεις αναπτύσσονται μέσω της κοινωνικοποίησης—δηλαδή μέσω των εμπειριών και των περιβαλλόντων που μας διαμορφώνουν. Οι οικογένειες, τα σχολεία, οι ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, τα πολιτικά κόμματα, οι τοπικές ενώσεις, τα μέσα ενημέρωσης, οι γειτονιές και τα δίκτυα συνομηλίκων παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση της κατανόησης και της πρακτικής μας για την ιδιότητα του πολίτη.

Για να οικοδομήσουμε ισχυρή και ουσιαστική ιδιότητα του πολίτη, είναι σημαντικό για τα άτομα να μπορούν να ασχολούνται και με τις τέσσερις διαστάσεις. Όπως τα πόδια μιας καρέκλας, κάθε διάσταση υποστηρίζει τις άλλες. Εάν μία διάσταση λείπει ή είναι αδύναμη, ολόκληρη η δομή γίνεται ασταθής.

Σε ποιές κοινότητες ή ομάδες νιώθετε ότι ανήκετε;

Το να είσαι μέλος μιας κοινότητας σημαίνει να έχεις την ευκαιρία να τη διαμορφώσεις, να υποστηρίξεις την ανάπτυξή της και να συμβάλεις στην ευημερία όσων ζουν σε αυτήν. Για το λόγο αυτό, η ιδιότητα του πολίτη μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως κάτι που κάνουμε ενεργά - έχει να κάνει με την εμπλοκή και τη συμμετοχή στη ζωή της κοινωνίας.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι μπορούν να συμμετάσχουν: στην τοπική τους γειτονιά, μέσω κοινωνικών ή κοινοτικών ομάδων — επίσημων ή ανεπίσημων— ή συμμετέχοντας σε εθνικό ή ακόμα και διεθνές επίπεδο. Η ιδέα της ενεργού συμμετοχής των πολιτών αφορά την ανάληψη ευθύνης για τη βελτίωση της κοινότητας στην οποία ανήκουμε και την εργασία για μια καλύτερη ποιότητα ζωής για όλους τους εμπλεκόμενους.

⁵ [Ιθαγένεια και συμμετοχή](#)

Η έννοια αυτή συνδέεται στενά με τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη, η οποία βασίζεται σε βασικές δημοκρατικές αξίες όπως ο πλουραλισμός, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας και η τήρηση του κράτους δικαίου.

Έτσι, μια ερώτηση που αξίζει να τεθεί είναι:

Θεωρείτε τον εαυτό σας ενεργό πολίτη;

2.3 Ιδιότητα του Πολίτη, Συμμετοχή, και Ανθρώπινα Δικαιώματα

2.3.1 Θεωρείτε τον εαυτό σας ενεργό πολίτη;

Το άρθρο 15 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβεβαιώνει ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα σε μια ιθαγένεια, το δικαίωμα να την αλλάξει και το δικαίωμα να μην του αφαιρεθεί αυθαίρετα. Αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα προστατεύεται επίσης από άλλες διεθνείς συμφωνίες, όπως η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ιθαγένεια (1997). Στο διεθνές δίκαιο, οι όροι «ιθαγένεια» και «εθνικότητα» αντιμετωπίζονται γενικά ως έχοντες την ίδια έννοια. Η ίδια η Σύμβαση το επιβεβαιώνει, δηλώνοντας ότι η ιθαγένεια αναφέρεται στον νομικό δεσμό μεταξύ ενός ατόμου και ενός κράτους και για τους σκοπούς της συνθήκης, οι δύο όροι θεωρούνται συνώνυμοι.

Η ύπαρξη αναγνωρισμένης εθνικότητας είναι απαραίτητη γιατί επηρεάζει άμεσα την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Το να είσαι πολίτης μιας χώρας συχνά σημαίνει ότι έχεις πρόσβαση σε σημαντικά δικαιώματα και υπηρεσίες - ανάλογα με τους εθνικούς νόμους, αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν το δικαίωμα ψήφου, υποψηφιότητας, λήψης κοινωνικών παροχών, υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης, κατοχής περιουσίας, νόμιμης εργασίας ή μόνιμης διαμονής. Αν και κάθε κράτος έχει την κυρίαρχη εξουσία να ορίζει ποιοι είναι οι πολίτες του και ποια δικαιώματα έχουν, αυτή η εξουσία περιορίζεται από τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, τα κράτη πρέπει να σέβονται τις αρχές της ισότητας και να εργάζονται για την πρόληψη της ανιθαγένειας όταν θέτουν τους κανόνες υπηκοότητάς τους.

Η συμμετοχή στην πολιτική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή είναι ένα βασικό ανθρώπινο δικαίωμα που αναγνωρίζεται σε πολλές διεθνείς συνθήκες, ξεκινώντας από την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα ψήφου και συμμετοχής στην κυβέρνηση, συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή, ειρηνικής συγκέντρωσης, δημιουργίας ενώσεων και συμμετοχής σε συνδικάτα. Η συμμετοχή δεν είναι μόνο ένα δικαίωμα από μόνη της - είναι επίσης απαραίτητη για την επίτευξη πλήρους και ουσιαστικής δημοκρατικής ιδιότητας του πολίτη για όλους.

Η ιδέα της συμμετοχής είναι επίσης κεντρική στη [Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#). Αυτή η συνθήκη ορίζει ξεκάθαρα ότι τα παιδιά —που ορίζονται ως άτομα κάτω των 18 ετών— έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους για θέματα που τα επηρεάζουν και ότι οι ενήλικες πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη αυτές τις απόψεις, λαμβάνοντας

υπόψη την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού. Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να μιλούν ελεύθερα, να έχουν πρόσβαση και να μοιράζονται πληροφορίες και να συμβάλλουν σε αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους. Η Σύμβαση υπογραμμίζει τη σημασία των νέων ως ενεργών πολιτών που μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση των κοινοτήτων τους και να επιφέρουν θετικές αλλαγές.

Ωστόσο, η πραγματική συμμετοχή δεν είναι δυνατή χωρίς πρόσβαση σε άλλα θεμελιώδη δικαιώματα. Εάν οι άνθρωποι στερούνται την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, την ελευθερία του λόγου ή την οικονομική ασφάλεια, η ικανότητά τους να συμμετέχουν στην πολιτική ζωή περιορίζεται σοβαρά. Κατά τον ίδιο τρόπο, όταν τα άτομα αποκλείονται από τη συμμετοχή, πολλά άλλα δικαιώματα παραμένουν απρόσιτα. Η συμμετοχή δεν είναι απλώς ένα δικαίωμα - είναι βασικός μοχλός μιας κοινωνίας που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Βοηθά στην οικοδόμηση αλληλεγγύης, δίνει στους ανθρώπους φωνή στη δημόσια ζωή, προωθεί τη δημοκρατική αλλαγή και επιτρέπει σε κάθε άτομο να πάρει τον έλεγχο της ιστορίας του.

2.4 Ποιος μπορεί να συμμετέχει; Επανεξετάζοντας την ιδιότητα του πολίτη

Ποές μορφές συμμετοχής στα κοινά είναι διαθέσιμες στους απλούς πολίτες πέρα από την ψήφο στις εκλογές;

Ένα σημαντικό μέρος της σημερινής συζήτησης για την ιδιότητα του πολίτη επικεντρώνεται στον τρόπο ενίσχυσης της συμμετοχής των ανθρώπων στη δημοκρατική ζωή. Έχει γίνει όλο και πιο προφανές ότι η ψηφοφορία κάθε λίγα χρόνια δεν είναι αρκετή - είτε για να κρατήσει τους εκλεγμένους ηγέτες πραγματικά υπόλογους κατά τη διάρκεια της θητείας τους είτε για να ενθαρρύνει τους πολίτες να αισθάνονται υπεύθυνοι και να συμμετέχουν στη δημοκρατική διαδικασία. Στην πραγματικότητα, η χαμηλή προσέλευση των ψηφοφόρων είναι συχνά σύμπτωμα πολιτικής αποδέσμευσης, η οποία αποτελεί σοβαρή απειλή για την υγεία των δημοκρατικών συστημάτων.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα αφορά εκείνους που δεν απολαμβάνουν πλήρως τα δικαιώματα ή τις ευθύνες που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη. Ένας λόγος για αυτό είναι οι συνεχιζόμενες διακρίσεις. Πολλές μειονοτικές κοινότητες μπορεί να έχουν επίσημη υπηκοότητα στη χώρα όπου ζουν, αλλά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πραγματική συμμετοχή στην κοινωνία και τη δημόσια ζωή.

Υπάρχει επίσης η πρόκληση που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση και η αυξανόμενη μετακίνηση ανθρώπων πέρα από τα σύνορα. Καθώς τα διεθνή πρότυπα εργασίας και μετανάστευσης αλλάζουν, όλο και περισσότεροι άνθρωποι ζουν σε χώρες όπου δεν αναγνωρίζονται ως πολίτες και δεν μπορούν εύκολα να υποβάλουν αίτηση για υπηκοότητα. Αυτό περιλαμβάνει μετανάστες εργαζόμενους, προσωρινούς κατοίκους και άτομα που, παρά το γεγονός ότι ζουν μακροχρόνια σε μια νέα χώρα, δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε πλήρες νομικό καθεστώς.

Αυτό εγείρει ένα σημαντικό ηθικό ερώτημα: πρέπει οι μετανάστες εργαζόμενοι να στερούνται βασικών δικαιωμάτων απλώς και μόνο επειδή δεν έχουν επίσημη υπηκοότητα;

Είναι σωστό να αρνούμαστε στους μετανάστες εργαζόμενους βασικά δικαιώματα ιθαγένειας μόνο και μόνο επειδή δεν έχουν επίσημο καθεστώς;

Μια τρίτη πτυχή του προβλήματος είναι το ζήτημα της ανιθαγένειας. Αν και το δικαίωμα στην ιθαγένεια είναι εγγυημένο από το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπάρχουν εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο που δεν αναγνωρίζονται ως πολίτες από καμία χώρα. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) υπολόγισε ότι μέχρι το τέλος του 2010 υπήρχαν 12 εκατομμύρια ανιθαγενείς παγκοσμίως⁶. Η ανιθαγένεια είναι συχνά το αποτέλεσμα της διάλυσης χωρών όπως η Σοβιετική Ένωση ή η Γιουγκοσλαβία, αλλά οι ανιθαγενείς μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν εκτοπισμένους και πρόσφυγες, απελαθέντες μετανάστες και άτομα των οποίων η γέννηση δεν καταγράφηκε ποτέ από τις αρχές.⁷

2.5 Μορφές Συμμετοχής

Μια ευρέως αποδεκτή ιδέα στη δημοκρατική θεωρία είναι ότι η συμμετοχή των πολιτών είναι απαραίτητη για τη λειτουργία της δημοκρατίας. Αυτή η συμμετοχή μπορεί να λάβει πολλές μορφές, χρησιμοποιώντας διαφορετικά εργαλεία και συμβαίνει σε διάφορα επίπεδα της κοινωνίας. Με την πάροδο του χρόνου, έχουν αναπτυχθεί πολλά πλαίσια για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι εμπλέκονται με την κυβέρνηση και τη λήψη αποφάσεων. Ένα από τα πιο γνωστά είναι η **Κλίμακα της Συμμετοχής του Πολίτη της Sherry Arnstein**, που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1969⁸.

Η Arnstein περιέγραψε οκτώ επίπεδα συμμετοχής, διατεταγμένα σαν σκαλοπάτια σε μια σκάλα. Αυτά τα βήματα αντικατοπτρίζουν το μέγεθος της επιρροής που έχουν οι πολίτες στις αποφάσεις. Στο κάτω μέρος υπάρχουν δύο μη συμμετοχικά στάδια - η **χειραγώγηση** και η **θεραπεία** - τα οποία θεωρούνται ακατάλληλα επειδή δίνουν την ψευδαίσθηση της συμμετοχής χωρίς καμία πραγματική συμμετοχή.

Τα επόμενα τρία επίπεδα - **ενημέρωση**, **διαβούλευση** και **κατευνασμός**- προσφέρουν περιορισμένες ευκαιρίες στους πολίτες να εκφράσουν τις απόψεις τους. Ενώ δίνεται χώρος στους ανθρώπους να μιλήσουν ή να μοιραστούν απόψεις, όσοι βρίσκονται στην εξουσία δεν απαιτείται να ενεργήσουν με βάση αυτή τη συμβολή. Αυτά τα επίπεδα συχνά θεωρούνται **συμβολικά** και όχι πραγματικά συμμετοχικά.

Στην κορυφή της σκάλας υπάρχουν τρία στάδια που αντικατοπτρίζουν **την πραγματική ενδυνάμωση των πολιτών: εταιρική σχέση, εκχωρημένη εξουσία και έλεγχος από τους πολίτες**. Σε αυτά τα στάδια, οι πολίτες αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη λήψη αποφάσεων

⁶ [Παγκόσμιες τάσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες 2010](#)

⁷ [Σχετικά με την ανιθαγένεια, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες #IBelong](#)

⁸ [Εγχειρίδιο για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα με τους Νέους](#)

και έχουν πραγματική επιρροή στα αποτελέσματα. Όσο πιο ψηλά ανεβαίνει κανείς στη σκάλα, τόσο μεγαλύτερο είναι το επίπεδο κοινής εξουσίας και ευθύνης μεταξύ πολιτών και θεσμικών οργάνων.

Βασιζόμενος στο μοντέλο του Arnstein, ο **Roger Hart** προσαρμοσε την ιδέα για να διερευνήσει πώς τα παιδιά και οι έφηβοι συμμετέχουν στην κοινωνία. Ο Hart τόνισε ότι η συμμετοχή δεν είναι απλώς μια επιλογή για τους νέους - είναι ένα βασικό δικαίωμα και ένας ουσιαστικός τρόπος για να μάθουν τις αξίες και τις ευθύνες της ιδιότητας του πολίτη⁹.

Η συμμετοχή των νέων, σύμφωνα με τον Χαρτ, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως μια συνεργασία μεταξύ ενηλίκων και νέων. Ο βαθμός συμμετοχής μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με πολλούς παράγοντες, όπως το πλαίσιο, οι διαθέσιμοι πόροι, οι στόχοι της πρωτοβουλίας και η ηλικία ή η εμπειρία των νέων συμμετεχόντων. Η εκδοχή της σκάλας του Hart περιγράφει **οκτώ επίπεδα συμμετοχής των νέων**, δείχνοντας τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι νέοι μπορούν να συμμετέχουν σε έργα, οργανισμούς και κοινοτική ζωή - με διαφορετικά επίπεδα φωνής, ευθύνης και εξουσίας λήψης αποφάσεων.

Επίπεδο 8: Κοινές αποφάσεις με ενήλικες

Τα σχέδια ή οι ιδέες ξεκινούν από νέους, οι οποίοι καλούν τους ενήλικες να συμμετάσχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων ως ισότιμοι εταίροι.

Επίπεδο 7: Σχέδια

ή ιδέες που ξεκινούν και καθοδηγούνται από νέους. Οι ενήλικες μπορούν να κληθούν να παράσχουν υποστήριξη όταν χρειάζεται, αλλά το σχέδιο μπορεί να εκτελεστεί ανεξάρτητα.

Επίπεδο 6: Κοινές αποφάσεις με πρωτοβουλία ενηλίκων με τη νεολαία

Τα σχέδια ξεκινούν από ενήλικες, αλλά οι νέοι καλούνται να μοιραστούν την εξουσία και την ευθύνη ως ισότιμοι εταίροι.

Επίπεδο 5: Διαβούλευση και ενημέρωση

Τα έργα ξεκινούν και διαχειρίζονται ενήλικες, αλλά οι νέοι παρέχουν πληροφορίες και ενημερώνονται για το πώς η συμβολή τους επηρεάζει τις αποφάσεις ή τα αποτελέσματα.

Επίπεδο 4: Ανάθεση αλλά ενημερωμένη

Η διαχείριση των έργων γίνεται από ενήλικες. Στους νέους ανατίθενται συγκεκριμένοι ρόλοι ή καθήκοντα και είναι πλήρως ενημερωμένοι για το πώς και γιατί συμμετέχουν.

Επίπεδο 3: Συμβολισμός

Στους νέους δίνονται ρόλοι σε ένα έργο, αλλά έχουν μικρή ή καθόλου επιρροή στις

⁹ [Ο.π.](#)

αποφάσεις. Δημιουργείται μια λανθασμένη εντύπωση (σκόπιμη ή μη) ότι συμμετέχουν, ενώ στην πραγματικότητα δεν έχουν πραγματικό λόγο.

Επίπεδο 2: Διακόσμηση

Οι νέοι χρησιμοποιούνται για να αναπαραστήσουν τη νεολαία με ορατό τρόπο χωρίς να τους δίνεται κανένας ουσιαστικός ρόλος. Όπως και οι διακοσμήσεις, η παρουσία τους είναι επιφανειακή και χρησιμεύει για να κάνει ένα έργο ή έναν οργανισμό να φαίνεται ότι περιλαμβάνει τη νεολαία.

Επίπεδο 1: Χειραγώγηση

Οι νέοι περιλαμβάνονται σε ένα έργο χωρίς καμία πραγματική επιρροή στις αποφάσεις ή τα αποτελέσματα. Η παρουσία τους χρησιμοποιείται για την εξυπηρέτηση άλλων στόχων, όπως η νίκη στις τοπικές εκλογές, η βελτίωση της εικόνας ενός οργανισμού ή η εξασφάλιση χρηματοδότησης από οργανισμούς που προωθούν τη συμμετοχή των νέων.¹⁰

Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους οι νέοι μπορούν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο ως πολίτες στις κοινωνίες τους. Το 2011, πραγματοποιήθηκε έρευνα στην οποία συμμετείχαν νέοι ηλικίας 15 έως 30 ετών στα κράτη μέλη της ΕΕ για να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι νέοι ευρωπαίοι πολίτες συμμετέχουν στην κοινωνία. Η έρευνα επικεντρώθηκε στη συμμετοχή τους σε οργανισμούς (π.χ. αθλητικούς συλλόγους, εθελοντικές ενώσεις), πολιτικές εκλογές, εθελοντικές δραστηριότητες και έργα που προωθούν τη συνεργασία με νέους από άλλες χώρες.¹¹

Σε όλες τις χώρες, μια μειοψηφία νέων ανέφερε ότι συμμετείχε σε δραστηριότητες που στοχεύουν στην προώθηση της συνεργασίας με νέους από άλλα έθνη. Τα ποσοστά συμμετοχής κυμαίνονταν από 4% στην Ιταλία έως 16% στην Αυστρία. Περίπου το ένα τέταρτο των νεαρών ενηλίκων συμμετείχαν σε οργανωμένες εθελοντικές δραστηριότητες το 2010. Τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρήθηκαν στη Σλοβενία, τη Δανία, την Ιρλανδία και τις Κάτω Χώρες, κυμαινόμενα από 36% έως 40%.

Μεταξύ των νέων σε ηλικία ψήφου, περίπου 8 στους 10 είχαν ψηφίσει σε τοπικές, περιφερειακές, εθνικές ή ευρωπαϊκές εκλογές τα προηγούμενα τρία χρόνια. Η συμμετοχή κυμαινόταν από 67% στο Λουξεμβούργο έως 93% στο Βέλγιο, όπου η ψηφοφορία είναι υποχρεωτική.

Περίπου το ένα τρίτο των νέων στην Ευρωπαϊκή Ένωση συμμετείχαν σε δραστηριότητες αθλητικών συλλόγων το 2010. Περίπου το ένα έκτο συμμετείχε σε οργανώσεις νεολαίας και ένας στους επτά συμμετείχε στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων.¹²

¹⁰ [Εγχειρίδιο για την Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα με τους Νέους](#)

¹¹ «Νεολαία σε κίνηση», αναλυτική έκθεση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2011
http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319a_en.pdf

¹² «Νεολαία σε κίνηση», Αναλυτική έκθεση, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2011
http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319a_en.pdf

2.6 Κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη

Οι κοινωνικές και ικανότητες της ιδιότητας του πολίτη διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση ατόμων που είναι ικανά να ενεργούν υπεύθυνα και να συμβάλλουν ενεργά στις κοινότητές τους. Η προώθηση αυτών των ικανοτήτων συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, ιδίως σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από αυξανόμενη πολιτιστική και κοινωνική πολυμορφία¹³.

Για την προώθηση της δικαιοσύνης και της ενότητας στην κοινωνία, είναι απαραίτητο να εκπαιδεύσουμε και να παρακινήσουμε τους πολίτες, ιδιαίτερα τους νέους, να αναλάβουν ενεργό ρόλο τόσο στον κοινωνικό όσο και στον πολιτικό τομέα. Ως εκ τούτου, τα εκπαιδευτικά συστήματα καλούνται να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στην ανάπτυξη αυτών των βασικών δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία τους, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγκαταλέγει την ικανότητα του πολίτη μεταξύ των βασικών ικανοτήτων για τη διά βίου μάθηση. Στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο ορίζεται ως εξής:

«Η ικανότητα του πολίτη αναφέρεται στην ικανότητα να ενεργούμε ως υπεύθυνοι πολίτες και να συμμετέχουμε πλήρως στην πολιτική και κοινωνική ζωή, με βάση την κατανόηση των κοινωνικών, οικονομικών, νομικών και πολιτικών δομών και εννοιών, καθώς και των παγκόσμιων εξελίξεων και της βιωσιμότητας».¹⁴

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο τονίζει επίσης ότι η αποτελεσματική ιδιότητα του πολίτη περιλαμβάνει γνώσεις σε διάφορους βασικούς τομείς, όπως:

- Βασικές έννοιες και φαινόμενα που αφορούν τα άτομα, τις ομάδες, τους χώρους εργασίας, την κοινωνία, την οικονομία και τον πολιτισμό
- Κοινές ευρωπαϊκές αξίες, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων
- Επίγνωση της επικαιρότητας και ικανότητα κριτικής κατανόησης σημαντικών γεγονότων της εθνικής, ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ιστορίας
- Κατανόηση των στόχων και των αξιών των πολιτικών και κοινωνικών κινημάτων, ιδιαίτερα εκείνων που επικεντρώνονται στη βιωσιμότητα, την κλιματική αλλαγή και τις δημογραφικές αλλαγές
- Αναγνώριση της πολιτιστικής πολυμορφίας και ταυτότητας στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο

¹³ INVALSI (2025). Κοινωνικές και πολιτικές δεξιότητες σε θέματα ιθαγένειας. Εθνικό Ινστιτούτο για την Αξιολόγηση του Συστήματος Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Διαθέσιμο στο <https://www.invalsiopen.it/competenza-sociale-civica-cittadinanza/>

¹⁴ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Μαΐου 2018

- Κατανόηση των πολυπολιτισμικών και κοινωνικοοικονομικών διαστάσεων των ευρωπαϊκών κοινωνιών και του τρόπου με τον οποίο οι εθνικοί πολιτισμοί συμβάλλουν σε μια ευρύτερη ευρωπαϊκή ταυτότητα

«Οι δεξιότητες για την ιδιότητα του πολίτη σχετίζονται με την ικανότητα αποτελεσματικής συνεργασίας με άλλους για κοινό ή δημόσιο συμφέρον, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης ανάπτυξης της κοινωνίας. Αυτό περιλαμβάνει κριτική σκέψη και ολοκληρωμένες δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, καθώς και δεξιότητες ανάπτυξης επιχειρημάτων και εποικοδομητικής συμμετοχής σε κοινοτικές δραστηριότητες, καθώς και στη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, από τοπικό και εθνικό έως ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο».¹⁵

Για να είναι ενεργοί πολίτες, τα άτομα πρέπει επίσης να έχουν πρόσβαση και να αναλύουν κριτικά τόσο τα παραδοσιακά όσο και τα ψηφιακά μέσα και να κατανοούν τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης στη δημοκρατική κοινωνία.

Στον πυρήνα της υπεύθυνης ιδιότητας του πολίτη βρίσκεται η δέσμευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία αποτελούν το θεμέλιο της δημοκρατίας.

«Η εποικοδομητική συμμετοχή περιλαμβάνει την προθυμία συμμετοχής στη δημοκρατική λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και τις πολιτικές δραστηριότητες. Περιλαμβάνει υποστήριξη για την κοινωνική και πολιτιστική πολυμορφία, την ισότητα των φύλων και την κοινωνική συνοχή, βιώσιμους τρόπους ζωής, προώθηση της κουλτούρας της ειρήνης και της μη βίας, ετοιμότητα για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των άλλων και ανάληψη ευθύνης για το περιβάλλον».¹⁶

Ιδιότητα το πολίτη και συμμετοχή: Δρόμοι προς το ανήκειν και την αλλαγή για τους μετανάστες

Η ιδιότητα του πολίτη και η συμμετοχή υπερβαίνουν τους νομικούς ή γραφειοκρατικούς ορισμούς - αντικατοπτρίζουν σημαντικές εμπειρίες του ανήκειν, της αναγνώρισης και της ορατότητας. Για πολλούς μετανάστες, ωστόσο, αυτές οι πτυχές συχνά παραμένουν μερικές, κατακερματισμένες ή διαμορφωμένες από μια ποικιλία ορατών και αόρατων φραγμών.

Σε πολλά ευρωπαϊκά πλαίσια, η πρόσβαση στην ιδιότητα του πολίτη συνδέεται στενά με το νομικό καθεστώς, το οποίο συνήθως χορηγείται μόνο μετά από χρονοβόρες και συχνά περίπλοκες διαδικασίες. Αυτές οι διαδικασίες συχνά παρεμποδίζονται από διοικητικά εμπόδια, πολιτιστικές προσδοκίες και πολιτικούς περιορισμούς. Ως αποτέλεσμα, πολλοί άνθρωποι που αποτελούν εδώ και καιρό μέρος μιας χώρας -συμβάλλοντας στην οικονομία και τον κοινωνικό ιστό της- εξακολουθούν να αποκλείονται από θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η ψήφος ή η πολιτική εκπροσώπηση.

¹⁵ [ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Μαΐου 2018](#)

¹⁶ [Ο.π.](#)

Η υπηκοότητα δεν πρέπει να περιορίζεται στην κατοχή επίσημων εγγράφων. Περιλαμβάνει επίσης καθημερινές ενέργειες, κοινές ευθύνες, διαπροσωπικές σχέσεις και φροντίδα για το κοινό καλό. Μέσα σε αυτήν την ευρύτερη και πιο ενεργή κατανόηση της ιδιότητας του πολίτη τοποθετείται αυτή η εργαλειοθήκη, με στόχο να προσφέρει προβληματισμούς και πρακτική καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι μετανάστες μπορούν να συμμετέχουν στη ζωή της κοινότητας, στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στις πρωτοβουλίες πολιτών ή εθελοντών.

Ωστόσο, η συμμετοχή των μεταναστών απέχει πολύ από το να είναι εγγυημένη. Συχνά περιορίζεται από συστημικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμένων ευκαιριών για θεσμική εκπροσώπηση, των γλωσσικών και πολιτισμικών φραγμών που εμποδίζουν την πρόσβαση στη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, καθώς και από βαθύτερα συμβολικά εμπόδια όπως ο ρατσισμός, τα στερεότυπα και η επίμονη αντίληψη ότι οι μετανάστες είναι παθητικοί αποδέκτες της ένταξης και όχι πλήρεις συνεισφέροντες πολιτικοί και κοινωνικοί.

Μέσα από τις φωνές και τις εμπειρίες των μεταναστών που συμμετέχουν στον εθελοντισμό και τον ακτιβισμό, αναδύεται μια διαφορετική οπτική για την ιδιότητα του πολίτη – μια προοπτική που βασίζεται σε ένα αίσθημα ευθύνης απέναντι στον εαυτό μας, την κοινωνία υποδοχής και τη χώρα καταγωγής. Ακόμη και σε συνθήκες περιθωριοποίησης, αυτή η μορφή ιδιότητας του πολίτη γίνεται πρακτική κοινωνικής δημιουργικότητας και συνεισφοράς.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι οργανώσεις υπό την ηγεσία των μεταναστών (MCBO) διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο. Παρέχουν χώρους αξιοπρέπειας, κοινότητας και μεταμόρφωσης, όπου τα άτομα μπορούν να επανασυνδεθούν, να μοιραστούν τις δεξιότητές τους και να συμμετέχουν ενεργά στη δημόσια ζωή ακόμη και ενόψει θεσμικής παραμέλησης ή αποκλεισμού.

Δημιουργία ιδιότητας του πολίτη μέσω της εμπλοκής: Συνεισφορές μεταναστών σε κοινοτικές ομάδες

Οι Martinez-Damia et al. (2023)¹⁷ παρουσιάζουν τα ευρήματα μιας ποιοτικής μελέτης που συνδυάζει το πλαίσιο της ψυχολογίας της απελευθέρωσης με μια παραγωγική προοπτική για να εξετάσει τον ρόλο του εθελοντισμού μεταξύ των μεταναστών που συμμετέχουν σε Οργανώσεις Μεταναστών που βασίζονται στην Κοινότητα (MCBOs) στο Μιλάνο. Με φόντο τις πολιτικές αποκλεισμού και τις δομικές μορφές διακρίσεων εις βάρος των μεταναστευτικών πληθυσμών, η έρευνα διερευνά τον εθελοντισμό όχι μόνο ως συμμετοχή στα κοινά, αλλά και ως μέσο αντίστασης, ανασυγκρότησης ταυτότητας και κοινωνικής δημιουργικότητας.

Βασιζόμενοι στο μοντέλο που ανέπτυξαν οι Omoto και Snyder (2002), οι Martinez-Damia et al. (2023) διερευνούν τρεις βασικές διαστάσεις της εθελοντικής εμπειρίας: τα κίνητρα και τις

¹⁷ Martinez-Damia, S., Marzana, D., Paloma, V., & Marta, E. (2023). Κοινοτική συμμετοχή μεταξύ μεταναστών: Ένα παραγωγικό ταξίδι προς την προσωπική ανάπτυξη. *Διεθνές Περιοδικό Διαπολιτισμικών Σχέσεων*, 96, 101853.

συνθήκες που ωθούν τη συμμετοχή (προηγούμενα), τις βιωμένες εμπειρίες εντός των MCBO και τα ατομικά και συλλογικά αποτελέσματα του εθελοντισμού. Η έρευνα βασίζεται σε συνεντεύξεις με 27 εθελοντές που προέρχονται από χώρες με χαμηλή έως μεσαία βαθμολογία στον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Αυτές οι συνομιλίες διερεύνησαν όχι μόνο τις μεταναστευτικές τροχιές και τους οργανωτικούς ρόλους των συμμετεχόντων, αλλά και τους προσωπικούς μετασχηματισμούς που σχετίζονται με την κοινωνική τους συμμετοχή.

Τα δεδομένα αναλύθηκαν χρησιμοποιώντας μια κονστрукτιβιστική προσέγγιση θεμελιωμένης θεωρίας παράλληλα με την αναστοχαστική θεματική ανάλυση¹⁸, έφεραν στο φως τρία βασικά θέματα: τον εθελοντισμό ως γενεσιουργό απάντηση τόσο στη νοσταλγία όσο και στη συστημική καταπίεση, τους συναισθηματικούς δεσμούς και την αίσθηση της κοινότητας που σχηματίζονται μέσα στις MCBO και μια βαθύτερη αντίληψη της προσωπικής ανάπτυξης που εκτείνεται πέρα από τα οργανωτικά όρια. Οι MCBO αναδεικνύονται ως ανοιχτοί και ευέλικτοι χώροι όπου οι μετανάστες βιώνουν αξιοπρέπεια, αναγνώριση και την ευκαιρία να ενεργούν υπεύθυνα απέναντι στον εαυτό τους, το τοπικό τους περιβάλλον και τις χώρες καταγωγής τους.

Αυτή η συνεισφορά στοχεύει να υπογραμμίσει πώς, ακόμη και σε εχθρικά περιβάλλοντα και περιβάλλοντα αποκλεισμού, η εθελοντική δέσμευση μπορεί να γίνει μια μετασχηματιστική δύναμη, ενισχύοντας την ενδυνάμωση, χτίζοντας κοινωνική συνοχή και υποστηρίζοντας τόσο την ατομική όσο και τη συλλογική ανθρώπινη ανάπτυξη.

2.7 Μέσα για την επιτυχή συμμετοχή των πολιτών: Ένα παράδειγμα από ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον

Σε μια ολοένα και πιο κλειστή Ευρώπη και σε ένα διεθνές παγκόσμιο πλαίσιο, η διαδικασία ένταξης -που ξεκίνησε μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου- δοκιμάζεται σκληρά. Σε αυτό το σενάριο, η διαπολιτισμική εκπαίδευση και το άνοιγμα των σχολείων στον κόσμο γίνονται πραγματικές προτεραιότητες.

Η πανδημία Covid-19 ανέδειξε δυναμικά τη διασυνδεδεμένη φύση του σημερινού κόσμου, υπογραμμίζοντας την ανάγκη τα εκπαιδευτικά συστήματα να υιοθετήσουν μια πιο παγκόσμια προοπτική. Ο περιορισμός της αγωγής του πολίτη σε μια αποκλειστικά εθνική προοπτική δεν θα αντικατοπτρίζει πλέον την πολυπλοκότητα των σημερινών παγκόσμιων προκλήσεων και θα κινδύνευε να παραβλέψει κρίσιμες διαστάσεις της ιδιότητας του πολίτη στον 21ο αιώνα.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Intercultura διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο προωθώντας μια προσέγγιση που συνδυάζει τον διαπολιτισμικό διάλογο, την παγκόσμια ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα. Βασιζόμενος στη σχέση του με την ASviS και τη δέσμευσή του στους Στόχους της Ατζέντας 2030, ο οργανισμός προσφέρει εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες που ενσωματώνουν αυτά τα βασικά θέματα.

¹⁸ INVALSI (2025). Κοινωνικές και πολιτικές δεξιότητες σε θέματα ιθαγένειας. Εθνικό Ινστιτούτο για την Αξιολόγηση του Συστήματος Εκπαίδευσης και Κατάρτισης. Διαθέσιμο στο <https://www.invalsiopen.it/competenza-sociale-civica-cittadinanza/>

Μεταξύ αυτών, τα εργαστήρια αγωγής του πολίτη ξεχωρίζουν ως βασική δραστηριότητα. Αυτά τα εργαστήρια, που πραγματοποιούνται σε συνεργασία με σχολεία, συχνά κατά τη διάρκεια της Ημέρας Διαπολιτισμικού Διαλόγου ή άλλων κοινών εκδηλώσεων, διευκολύνονται από εθελοντές και συχνά περιλαμβάνουν μαθητές που έχουν συμμετάσχει σε προγράμματα σπουδών στο εξωτερικό. Μέσω αυτών των εργαστηρίων, οι νέοι ενθαρρύνονται να εξερευνήσουν και να προβληματιστούν σχετικά με βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τις ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένες κοινωνίες, όπως:

- Ιδιότητα του πολίτη τόσο από ευρωπαϊκή όσο και από διεθνή σκοπιά
- Διαπολιτισμική κατανόηση και ανταλλαγή
- Βιώσιμη Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Υπευθυνότητα

Τέτοιες πρωτοβουλίες στοχεύουν να καλλιεργήσουν μια νέα γενιά μαθητών που όχι μόνο είναι ενημερωμένοι αλλά και αφοσιωμένοι στη δημιουργία πιο περιεκτικών, βιώσιμων και διασυνδεδεμένων κοινοτήτων.

2.8 Δραστηριότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη

Σημείωση περιεχομένου:

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σε αυτή την ενότητα είναι απλώς παραδείγματα και δεν πρέπει να θεωρούνται ως σταθερά πρότυπα που πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε πλαίσιο. Ορισμένες από τις προτεινόμενες ασκήσεις μπορεί να μην είναι κατάλληλες όταν εργάζεστε με άτομα από την Αφρικανική Διασπορά, οπότε χρειάζεται προσαρμογή ανά περίπτωση.

Ταυτόχρονα, η ενότητα περιλαμβάνει συγκεκριμένες δραστηριότητες, μερικές από τις οποίες συνοδεύονται από υλικά, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τους συμμετέχοντες/ουσες αφρικανικής καταγωγής. Αυτές οι δραστηριότητες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για χρήση κατά τη διάρκεια μαθημάτων κατάρτισης και προσφέρουν χώρους για ενδυνάμωση, πολιτιστική έκφραση και κοινό προβληματισμό.

Παρόλο που επικεντρώνονται στις εμπειρίες των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής, μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν συμμετέχοντες/ουσες από διαφορετικά υπόβαθρα, ενθαρρύνοντας τον διάλογο χωρίς αποκλεισμούς και με σεβασμό μεταξύ των πολιτισμών.

1) Τι κάνει τη συμμετοχή «συμμετοχή του πολίτη»; Διερεύνηση των δεσμών μεταξύ πολιτισμού, κοινωνίας των πολιτών και συμμετοχής: αυτός ο σύνδεσμος παρέχει το σκεπτικό και τους στόχους πίσω από την ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας.

Διερευνά το βασικό ερώτημα: Τι κάνει τη συμμετοχή «συμμετοχή του πολίτη »;

Εξετάζοντας τη σχέση μεταξύ πολιτισμού, κοινωνίας των πολιτών και δέσμευσης, ο πόρος περιγράφει τα εννοιολογικά θεμέλια και τους στόχους της δραστηριότητας, δίνοντας έμφαση στον τρόπο με τον οποίο η συμμετοχή των πολιτών διαμορφώνεται από το πλαίσιο, την ταυτότητα και την πρόσβαση.

2) Συμμετοχική Chinatown (προσαρμοσμένη για προσωπική χρήση): οδηγίες

Θέμα: Ιδιότητα του Πολίτη, Συμμετοχή, Αστική Ένταξη

Η **συμμετοχική Chinatown** είναι μια συναρπαστική δραστηριότητα παιχνιδιού ρόλων που προσκαλεί τους συμμετέχοντες/ουσες να μπουν στη θέση των φανταστικών κατοίκων σε μια γειτονιά που αλλάζει. Αρχικά αναπτύχθηκε ως ψηφιακό παιχνίδι για την υποστήριξη του κοινοτικού σχεδιασμού στην Chinatown της Βοστώνης, αυτή η έκδοση έχει προσαρμοστεί για να λειτουργεί εξ ολοκλήρου **αυτοπροσώπως**, καθιστώντας την ιδανική για εργαστήρια, δημόσια φόρουμ ή προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων του πολίτη.

Σε αυτή τη δραστηριότητα, κάθε συμμετέχων αναλαμβάνει έναν χαρακτήρα με μοναδικό υπόβαθρο - ίσως έναν πρόσφατο μετανάστη, έναν ιδιοκτήτη τοπικής επιχείρησης ή έναν μόνο γονέα - ο καθένας με τους δικούς του στόχους, όπως να βρει ένα μέρος για να ζήσει, να βρει δουλειά ή να δημιουργήσει συνδέσεις με την κοινότητα. Αυτοί οι προσωπικοί στόχοι συχνά έρχονται σε σύγκρουση ή ευθυγράμμιση με άλλους, δημιουργώντας έναν χώρο όπου οι παίκτες πρέπει να πλοηγηθούν σε ανταγωνιστικές προτεραιότητες και να συνεργαστούν για να λάβουν αποφάσεις σχετικά με κοινόχρηστους αστικούς χώρους.

Αντί να είναι ένα ανταγωνιστικό παιχνίδι, το Συμμετοχική Chinatown είναι μια συνεργατική και στοχαστική εμπειρία. Η εστίαση είναι στη **διερεύνηση της πολυπλοκότητας της ζωής του πολίτη**: πώς διαφορετικοί άνθρωποι βιώνουν την ίδια γειτονιά με πολύ διαφορετικούς τρόπους και πώς οι αποφάσεις για την αστική ανάπτυξη μπορούν να περιλαμβάνουν —ή να αποκλείουν— ορισμένες φωνές.

Το παιχνίδι ολοκληρώνεται με μια **διευκολυνόμενη ομαδική συζήτηση**, όπου οι συμμετέχοντες/ουσες βγαίνουν από τον χαρακτήρα τους και αναλογίζονται τι έχουν μάθει. Αυτή η ενημέρωση είναι μια σημαντική στιγμή: οι συμμετέχοντες/ουσες εξετάζουν πώς οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι φανταστικές τους περσόνες αντικατοπτρίζουν πραγματικά ζητήματα πρόσβασης, ισότητας και φωνής στη ζωή της πόλης.

Προτεινόμενη διάρκεια: 90 έως 120 λεπτά

Η δραστηριότητα μπορεί να δομηθεί ως εξής:

- **Εισαγωγή & ανάθεση χαρακτήρων (15–20 λεπτά):**
Οι συμμετέχοντες/ουσες καλωσορίζονται, εισάγονται στη δραστηριότητα και τους ανατίθεται ένα προφίλ χαρακτήρα με προσωπικούς στόχους και βασικές πληροφορίες.
- **Φάση παιχνιδιού ρόλων (45–60 λεπτά):**
Οι συμμετέχοντες/ουσες αλληλεπιδρούν σε μικρές ομάδες, πλοηγώντας μια σειρά από αποφάσεις ή σενάρια με βάση τις ανάγκες του χαρακτήρα τους και τους διαθέσιμους πόρους στη φανταστική γειτονιά.
- **Ομαδικός προβληματισμός και διάλογος με τους πολίτες (30–40 λεπτά):**
Ένας συντονιστής καθοδηγεί τους συμμετέχοντες/ουσες σε μια συζήτηση, βοηθώντας τους να δημιουργήσουν συνδέσεις μεταξύ των εμπειριών τους στο

παιχνίδι και των πραγματικών ζητημάτων της ιδιότητας του πολίτη, της συμμετοχής και της ένταξης.

Αυτή η δραστηριότητα λειτουργεί ιδιαίτερα καλά σε κοινοτικά περιβάλλοντα, αίθουσες διδασκαλίας και εργαστήρια πολιτών, όπου μπορεί να ανοίξει ουσιαστικές συζητήσεις για την αστική ζωή, τη λήψη αποφάσεων και τη δύναμη της ακρόασης διαφορετικών προοπτικών.

Συμμετοχική Chinatown – Εκπαιδευτικό βίντεο: αυτό το εισαγωγικό βίντεο εξηγεί τη δομή και τον σκοπό του παιχνιδιού, με πραγματικά πλάνα από συνεδρίες και σχόλια από συμμετέχοντες/ουσες και συντονιστές/συντονίστριες.

Μια ματιά στα παρασκήνια του τρόπου με τον οποίο παίχτηκε το παιχνίδι σε μια πραγματική εκδήλωση της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων συνεντεύξεων και προβληματισμών: <https://www.youtube.com/watch?v=jA5sz-ymv6k>

Παράρτημα 1: Δραστηριότητα σχετική με την Πολιτιστική Ταυτότητα

Για μια πρόσθετη δραστηριότητα που σχετίζεται με το θέμα της Πολιτιστικής Ταυτότητας, ανατρέξτε στο Παράρτημα 1 – Θέμα 1 στο τέλος αυτού του εγγράφου.

3 Module 2: Ψηφιακές ικανότητες και Ορατότητα της Αφροδιασπορικής ταυτότητας

3.1 Εισαγωγή: Ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός ως θεμέλιο για την ένταξη και την ενεργή ιδιότητα του πολίτη

Υπάρχει αυξανόμενη συναίνεση ότι μια πιο δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνία δεν μπορεί να οικοδομηθεί χωρίς να διασφαλιστεί ότι τα άτομα διαθέτουν επαρκείς ψηφιακές δεξιότητες. Μία από τις πιο πιεστικές προκλήσεις σήμερα είναι η ανάπτυξη μιας γενιάς πολιτών που δεν είναι μόνο ψηφιακά ικανοί, αλλά και συνειδητοποιημένοι και υπεύθυνοι στη χρήση της τεχνολογίας. Αυτό περιλαμβάνει τη μετάβαση πέρα από την απλή πρόσβαση σε ψηφιακά εργαλεία ή συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο και, αντ' αυτού, την προώθηση μιας βαθύτερης μορφής ψηφιακής ιδιότητας του πολίτη, η οποία περιλαμβάνει την ικανότητα εύρεσης αξιόπιστων πληροφοριών, αξιολόγησης της αξιοπιστίας τους και συμμετοχής σε ψηφιακούς χώρους με εποικοδομητικό, ουσιαστικό τρόπο που ωφελεί τόσο το άτομο όσο και την ευρύτερη κοινότητα.

Ενώ η επίτευξη ενός τέτοιου στόχου είναι περίπλοκη, παραμένει θεμελιώδης. Απαιτεί σημαντικές επενδύσεις στην ψηφιακή εκπαίδευση για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων πολιτιστικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών αναγκών της εποχής μας, καθώς και για να συμβαδίσει με τις ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές.

Αν και η ψηφιακή ικανότητα διαμορφώνεται από τον πολιτισμό, η εκπαίδευση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο βοηθώντας τα άτομα να αναπτύξουν και να ενισχύσουν την ψηφιακή τους ταυτότητα και τις ικανότητες που συνδέονται με αυτήν. Ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός θα πρέπει να θεωρείται μέρος ενός ευρύτερου συνόλου βασικών δεξιοτήτων ζωής που απαιτούνται για τη διατήρηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς και δικαιοσύνης. Αυτά περιλαμβάνουν την κριτική σκέψη, την επικοινωνία, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα, τη συναισθηματική νοημοσύνη, την ηθική επίγνωση και την ικανότητα πλοήγησης τόσο σε ιδιωτικούς όσο και σε δημόσιους χώρους στον ψηφιακό κόσμο.

Η ψηφιακή εκπαίδευση, επομένως, δεν μπορεί να περιοριστεί στη διδασκαλία τεχνικής τεχνογνωσίας. Πρέπει επίσης να αντιμετωπίζει γνωστικές, ηθικές και συναισθηματικές διαστάσεις που συμβάλλουν στη δημιουργία διαδικτυακών περιβαλλόντων που εξασφαλίζουν ασφάλεια και σεβασμό. Αυτό το όραμα ευθυγραμμίζεται με τη [Διακήρυξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Ψηφιακά Δικαιώματα και Αρχές](#), η οποία τονίζει τη σημασία της θέσης των ανθρώπων στο επίκεντρο του ψηφιακού μετασχηματισμού. Αντικατοπτρίζεται επίσης στο [ευρωπαϊκό πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για τους πολίτες](#).

Το να είσαι μέρος της λεγόμενης γενιάς «ψηφιακών ιθαγενών» δεν ισοδυναμεί αυτόματα με ψηφιακή ικανότητα. [Διεθνείς αξιολογήσεις όπως το PISA και το ICILS](#) έχουν δείξει ότι η απλή παραμονή στο διαδίκτυο δεν εγγυάται την ανάπτυξη κρίσιμων ψηφιακών δεξιοτήτων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί ακόμη και να έχει αρνητικές επιπτώσεις στη συναισθηματική ευημερία και την ικανοποίηση από τη ζωή των νέων. Η ικανότητα κριτικής αξιολόγησης των πληροφοριών ή υπεύθυνης χρήσης ψηφιακών εργαλείων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το κοινωνικό και οικογενειακό πλαίσιο του ατόμου, όπως τονίζεται επίσης από πρόσφατες μελέτες για την ψηφιακή εκπαιδευτική ανισότητα.

Αυτό καθιστά ακόμη πιο επείγουσα την προώθηση του ψηφιακού αλφαριθμητισμού σε κάθε επίπεδο της κοινωνίας. Οι οργανισμοί, και ιδιαίτερα τα εκπαιδευτικά συστήματα, πρέπει να αναλάβουν ενεργό ρόλο αναθεωρώντας τις μεθόδους διδασκαλίας, εκσυγχρονίζοντας τα μαθησιακά περιβάλλοντα και υιοθετώντας πιο περιεκτικές, προοδευτικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις.

Αν και αυτός ο μετασχηματισμός δεν είναι χωρίς προκλήσεις και οι μεταβάσεις σπάνια είναι απλές, λαμβάνουν χώρα ενθαρρυντικές εξελίξεις. Πολλά πανεπιστήμια έχουν αρχίσει να προσφέρουν διεπιστημονικά προγράμματα στις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες και τα σχολεία εφαρμόζουν όλο και περισσότερο στρατηγικές διδασκαλίας που προωθούν την ψηφιακή ευαισθητοποίηση, τις συν-σχεδιασμένες μαθησιακές εμπειρίες και τη διαθεματική συνεργασία. Αυτές οι καινοτόμες μέθοδοι βασίζονται συχνά σε πρακτικά έργα και ανταλλαγές που βασίζονται στο διάλογο μεταξύ μαθητών και δασκάλων, συμβάλλοντας στη δημιουργία μαθησιακών περιβαλλόντων που είναι πιο δίκαια και μαθητοκεντρικά.

Τέτοιες αλλαγές συμβάλλουν στην αναμόρφωση των κοινωνικών σχέσεων στην τάξη, μειώνοντας τις άκαμπτες ιεραρχίες που μπορεί να εμποδίσουν την ανοιχτή συζήτηση και την κριτική σκέψη. Με αυτόν τον τρόπο, τα σχολεία γίνονται χώροι όπου η ηθική, περιβαλλοντική και κοινωνική ευαισθητοποίηση μπορεί να αναπτύξει ένα αποτέλεσμα με διαρκή αξία για την ευρύτερη κοινότητα.

Τελικά, η υπεύθυνη χρήση ψηφιακών εργαλείων δεν είναι απλώς θέμα τεχνικής ικανότητας, αλλά αντανακλά έναν βαθύτερο πολιτιστικό και κοινωνικό μετασχηματισμό. Η ενδυνάμωση

των νέων με τις δεξιότητες και την ευαισθητοποίηση για να διαμορφώσουν ενεργά το ψηφιακό τους περιβάλλον τους επιτρέπει να οικειοποιηθούν πραγματικά τον ψηφιακό κόσμο. Υπό αυτή την έννοια, ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός αντιπροσωπεύει τόσο μια πρόκληση όσο και μια ευκαιρία: έναν ισχυρό μοχλό για τη μείωση των ανισοτήτων και την εξάλειψη των προκαταλήψεων, ξεκινώντας από τις νεότερες γενιές.¹⁹

3.2 Αλφαριθμητισμός στα Μέσα: Γνώσεις, Ικανότητες, και Δημοκρατική Συμμετοχή στον Ψηφιακό Κόσμο

3.2.1 Ψηφιακή ικανότητα και εκπαίδευση στα μέσα επικοινωνίας: πέρα από τις λειτουργικές δεξιότητες

Η ψηφιακή ικανότητα υπερβαίνει κατά πολύ την απλή ικανότητα χρήσης της τεχνολογίας ή εκτέλεσης μεμονωμένων εργασιών. Περιλαμβάνει μια συνεχή διαδικασία ερμηνείας που πρέπει να λαμβάνει υπόψη πολιτιστικά, κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια. Για το λόγο αυτό, ο αλφαριθμητισμός στα μέσα επικοινωνίας δεν πρέπει να θεωρείται ως αυτόνομος στόχος, αλλά μάλλον ως ένα συστατικό ενός ευρύτερου οράματος για την εκπαίδευση στα μέσα επικοινωνίας, το οποίο θα πρέπει να διαδραματίσει βασικό ρόλο στη διαμόρφωση εκπαιδευτικών στρατηγικών προσαρμοσμένων στο σημερινό περίπλοκο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης.

Για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα διευρυνόμενα κενά στην ψηφιακή πρόσβαση και χρήση, οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις πρέπει να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής τους. Η στενή εστίαση στις τεχνικές δεξιότητες των μέσων ενημέρωσης δεν είναι πλέον επαρκής. Η ψηφιακή ικανότητα σήμερα απαιτεί κατανόηση των ευρύτερων οικοσυστημάτων των μέσων ενημέρωσης με τα οποία αλληλεπιδρούμε και του τρόπου με τον οποίο επηρεάζουν τη σκέψη μας, διαμορφώνουν τον δημόσιο λόγο και επηρεάζουν την κοινωνία. Η ανάπτυξη αυτής της ευαισθητοποίησης είναι απαραίτητη για την προώθηση πιο δίκαιης και ουσιαστικής συμμετοχής στην ψηφιακή ζωή.

Παραπληροφόρηση: Γιατί η ψηφιακή δημοκρατία είναι η πραγματική λύση

Για να είναι πραγματικά αποτελεσματικές οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, πρέπει να προχωρήσουν πέρα από την υπόθεση ότι η ψηφιοποίηση από μόνη της οδηγεί αυτόματα σε πιο δημοκρατική πρόσβαση στην πληροφορία. Όπως επεσήμανε ο Umberto Eco το 1979, η πράξη της ερμηνείας είναι θεμελιωδώς μια κοινωνική διαδικασία, επηρεασμένη από κοινά πολιτιστικά πλαίσια και συλλογική γνώση. Η απλή έκθεση σε ψηφιακό περιεχόμενο δεν αρκεί, ειδικά σε διαδικτυακά περιβάλλοντα όπου τα χαρακτηριστικά κάθε πλατφόρμας διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο γίνονται αντιληπτά και κατανοούνται τα μηνύματα.

Εάν η δημοκρατία γίνεται κατανοητή όχι απλώς ως τυπική ισότητα, αλλά ως η ενεργός άρση των δομικών εμποδίων που εμποδίζουν την πλήρη συμμετοχή, τότε καθίσταται απαραίτητο

¹⁹ [Competenze digitali, uguaglianza e inclusività](#)

να ληφθεί σοβαρά υπόψη η κριτική που ασκείται από μελετητές όπως ο Μπάκιγχαμ. Υποστηρίζει ότι ο αλφαριθμητισμός στα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζεται συχνά ως θέμα προσωπικής ευθύνης, γεγονός που επιτρέπει στους οργανισμούς να μετατοπίσουν το βάρος της εκπαίδευσης στα άτομα. Αυτή η τάση κινδυνεύει να παραμελήσει την ανάγκη για ευρύτερες διαρθρωτικές αλλαγές, όπως ρυθμιστικές πολιτικές και ουσιαστικές επενδύσεις στη δημόσια εκπαίδευση.

Τι είναι πραγματικά ο αλφαριθμητισμός/εκπαίδευση στα μέσα;

Ο αλφαριθμητισμός στα μέσα επικοινωνίας αναγνωρίζεται πλέον ευρέως ως βασικός τομέας ακαδημαϊκής έρευνας και θεσμικής εστίασης, με στόχο να βοηθήσει τα άτομα να ασχοληθούν με το τοπίο των μέσων ενημέρωσης με κριτικό και υπεύθυνο τρόπο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, για παράδειγμα, η Εθνική Ένωση για την Εκπαίδευση στον Αλφαριθμητισμό στα Μέσα περιγράφει τον αλφαριθμητισμό στα μέσα ως την ικανότητα πρόσβασης, ανάλυσης, αξιολόγησης, δημιουργίας και δράσης χρησιμοποιώντας διαφορετικές μορφές επικοινωνίας. Αυτή η προσέγγιση θεωρεί τον αλφαριθμητισμό στα μέσα επικοινωνίας ως αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης, που περιλαμβάνει όχι μόνο την ανάλυση και την κριτική των μέσων ενημέρωσης, αλλά και την πρακτική παραγωγή μέσων και την ενεργό συμμετοχή.

Αυτή η κατανόηση συνήθως πλαισιώνει τον αλφαριθμητισμό στα μέσα με πρακτικούς όρους, εστιάζοντας στις δεξιότητες που απαιτούνται για την ερμηνεία και την παραγωγή περιεχομένου μέσων. Αν και αυτή η λειτουργική προοπτική είναι ένα χρήσιμο σημείο εκκίνησης, δεν αποτυπώνει το πλήρες βάθος της έννοιας.

Μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση αντικατοπτρίζεται στην έκθεση *Media Literacy Versus Fake News. Best Practices in Italy* (Αλφαριθμητισμός στα Μέσα εναντίον Ψευδών Ειδήσεων. Καλές Πρακτικές στην Ιταλία), που δημοσιεύτηκε από το Ιταλικό Παρατηρητήριο Ψηφιακών Μέσων ²⁰. Η παρούσα έκθεση βασίζεται στον ορισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον αλφαριθμητισμό στα μέσα επικοινωνίας, που εισήχθη για πρώτη φορά το 2007 και τον συνδέει άμεσα με την ιδέα της ψηφιακής ιδιότητας του πολίτη. Από αυτή την άποψη, ο αλφαριθμητισμός στα μέσα επικοινωνίας νοείται ως η ικανότητα ενασχόλησης με τα μέσα ενημέρωσης με στοχαστικό και υπεύθυνο τρόπο, καθιστώντας τα ένα κρίσιμο εργαλείο για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης.

Ο ορισμός της Επιτροπής τονίζει τη σημασία της δυνατότητας πρόσβασης στα μέσα ενημέρωσης, κατανόησης και κριτικής αξιολόγησης των διαφόρων μορφών και του περιεχομένου τους και αποτελεσματικής επικοινωνίας σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Τελικά, αυτό τοποθετεί τον αλφαριθμητισμό στα μέσα ως θέμα κουλτούρας - έναν τρόπο σκέψης και δράσης που ενθαρρύνει τη σύνδεση, τον κριτικό προβληματισμό και την ενεργό συμμετοχή και όχι την παθητική κατανάλωση. Στον σημερινό ψηφιακό κόσμο, αυτές οι ικανότητες είναι πιο απαραίτητες από ποτέ.

²⁰ IDMO (2023). *Κενά και ανάγκες Αλφαριθμητισμού στα ψηφιακά μέσα*. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.idmo.it/wp-content/uploads/2022/05/IDMO-Digital-Media-Literacy-Gaps-and-Needs_EN_final_compressed-3.pdf

Μια ιστορική προοπτική για την εκπαίδευση στα μέσα

Η ανάπτυξη τόσο των μαζικών όσο και των ψηφιακών μέσων έχει εισαγάγει σημαντικές προκλήσεις για την εκπαίδευση, απαιτώντας νέες προσεγγίσεις για το πώς διδάσκουμε και μαθαίνουμε σε έναν κόσμο κορεσμένο από τα μέσα. Μια ιστορική προοπτική, όπως αυτή που προσφέρει ο Falcinelli, μας βοηθά να κατανοήσουμε πώς έχει εξελιχθεί η έννοια της εκπαίδευσης στα μέσα από τη δεκαετία του 1970. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οργανισμοί όπως η UNESCO και το Διεθνές Συμβούλιο Κινηματογράφου και Τηλεόρασης άρχισαν να ορίζουν την εκπαίδευση στα μέσα ως ένα πεδίο που ασχολείται με την κατανόηση της ιστορίας των μέσων ενημέρωσης, την επιρροή τους στην κοινωνία και τον τρόπο πρόσβασης και ερμηνείας τους. Αρχικά, αυτή η εστίαση στράφηκε προς τα παραδοσιακά μέσα όπως η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και οι εφημερίδες, αποτελώντας τη βάση για το πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο που βλέπουμε σήμερα.²¹

Με την πάροδο του χρόνου, ο Falcinelli σκιαγραφεί τρεις βασικούς τομείς που έχουν διαμορφώσει τον τομέα της εκπαίδευσης στα μέσα ενημέρωσης. Το πρώτο είναι η εκπαίδευση σχετικά με τα μέσα ενημέρωσης, η οποία τονίζει τη σημασία της γνώσης του τρόπου δημιουργίας των μηνυμάτων των μέσων ενημέρωσης και της κατανόησης του τρόπου λειτουργίας του συνολικού συστήματος επικοινωνίας. Αυτό αντιπροσωπεύει μια προοπτική που βασίζεται στη γνώση. Ο δεύτερος τομέας, η εκπαίδευση μέσω των μέσων ενημέρωσης, ενθαρρύνει μια κριτική και συνειδητή προσέγγιση στη χρήση των μέσων, με στόχο την προώθηση της προσεκτικής και υπεύθυνης κατανάλωσης. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί εστίαση στάσης ή συμπεριφοράς. Τέλος, η εκπαίδευση με τα μέσα ενημέρωσης υπογραμμίζει τον ρόλο της ενεργού συμμετοχής στη δημιουργία περιεχομένου. Υποστηρίζει την ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων και ενισχύει την ικανότητα έκφρασης ιδεών, συναισθημάτων και απόψεων μέσω ποικίλων μορφών μέσων και γλωσσών.

Αυτό το τριπλό πλαίσιο αντικατοπτρίζει τη μετάβαση από την παθητική κατανάλωση στην ενεργό και στοχαστική συμμετοχή των μέσων ενημέρωσης, η οποία είναι ολοένα και πιο απαραίτητη στη σημερινή ψηφιακή κοινωνία.

3.2.2 Ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη

Η παροχή βοήθειας στους ανθρώπους για την ανάπτυξη ψηφιακού αλφαριθμητισμού και αλφαριθμητισμού στα μέσα επικοινωνίας, όπως περιγράφηκε προηγουμένως, είναι απαραίτητη για την προετοιμασία τους να συμμετάσχουν με στοχαστικό και κριτικό τρόπο στον ψηφιακό κόσμο. Αυτές οι δεξιότητες χρησιμεύουν ως το θεμέλιο για να γίνουμε ενεργοί και υπεύθυνοι ψηφιακοί πολίτες.

Η ψηφιακή ιδιότητα του πολίτη περιλαμβάνει περισσότερα από το να γνωρίζεις απλώς πώς να χρησιμοποιείς την τεχνολογία. Περιλαμβάνει την ικανότητα εποικοδομητικής αλληλεπίδρασης με άλλους γύρω από κοινούς στόχους, όπως η αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα. Απαιτεί επίσης τη χρήση κριτικής σκέψης, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, τη δημιουργία συνεκτικών επιχειρημάτων και την ενεργό συμμετοχή σε δραστηριότητες που βασίζονται στην κοινότητα. Επιπλέον, περιλαμβάνει τη

²¹ [*Teachers Digital 4.0: affrontare la disinformazione e promuovere la digital media literacy attraverso l'istruzione e la formazione nelle scuole europee*](#)

δυνατότητα πρόσβασης και ερμηνείας τόσο των παραδοσιακών όσο και των ψηφιακών μέσων, κατανοώντας παράλληλα πώς αυτά τα εργαλεία λειτουργούν και συμβάλλουν στη δημοκρατική ζωή.

Αυτή η ευρύτερη κατανόηση της ψηφιακής ιδιότητας του πολίτη αντικατοπτρίζεται επίσης στην ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για παράδειγμα, τονίζει τη σημασία αυτών των δεξιοτήτων στο [σχέδιο δράσης της για την ψηφιακή εκπαίδευση για την περίοδο 2021-2027](#). Η πρωτοβουλία στοχεύει στην ενίσχυση των ψηφιακών ικανοτήτων σε όλα τα κράτη μέλη, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ενθάρρυνση της κριτικής ανάλυσης, της ευαισθητοποίησης των μέσων ενημέρωσης και της υπεύθυνης συμπεριφοράς σε διαδικτυακά περιβάλλοντα.

Διαφορετικότητα

Η διαφορετικότητα είναι μια πολύπλοκη και ευρεία έννοια που περιλαμβάνει διάφορες μορφές ανθρώπινων διαφορών. Αυτές οι διαφορές μπορεί να σχετίζονται με τον πολιτισμό, τη γλώσσα, την εθνικότητα, τη θρησκεία ή το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα μαθαίνουν και αναπτύσσονται. Αντί να υπονοεί ανισότητα, η διαφορετικότητα αναφέρεται απλώς στη φυσική διαφοροποίηση που υπάρχει μεταξύ των ανθρώπων - για παράδειγμα, στη γλώσσα που μιλούν ή στα φυσικά τους χαρακτηριστικά. Η ανισότητα, από την άλλη πλευρά, προκύπτει όταν τέτοιες διαφορές οδηγούν σε μειονεκτήματα ή άνιση πρόσβαση σε ευκαιρίες.

Για την οικοδόμηση πιο δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, συχνά τονίζονται τρεις αλληλένδετες αρχές: ισότητα, διαφορετικότητα και ένταξη. Αυτές οι έννοιες καθοδηγούν τις προσπάθειες για τη διασφάλιση δίκαιης μεταχείρισης και πλήρους συμμετοχής για όλους, ιδιαίτερα για εκείνους που ιστορικά έχουν περιθωριοποιηθεί ή αποκλειστεί λόγω της ταυτότητάς τους, του μεταναστευτικού υποβάθρου ή της αναπηρίας τους.

Η ισότητα έχει να κάνει με την αναγνώριση ότι οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές ανάγκες και την παροχή πόρων ανάλογα, έτσι ώστε κάθε άτομο ή ομάδα να έχει την ευκαιρία να ευδοκιμήσει.

Η διαφορετικότητα αντανάκλα την παρουσία ενός ευρέος φάσματος κοινωνικών ταυτοτήτων και υποβάθρων σε οποιοδήποτε περιβάλλον, από τα σχολεία μέχρι τους χώρους εργασίας.

Η ένταξη επικεντρώνεται στη δημιουργία περιβαλλόντων όπου όλα τα άτομα αισθάνονται ότι εκτιμώνται, γίνονται σεβαστά και μπορούν να συνεισφέρουν, με τις μοναδικές εμπειρίες και προοπτικές τους να αναγνωρίζονται και γίνονται αποδεκτές.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν αναπτυχθεί διάφορες πρωτοβουλίες για την υποστήριξη αυτών των στόχων, ιδιαίτερα στην εκπαίδευση. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο προωθείται η διαφορετικότητα και η ένταξη στα σχολεία σε όλη την Ευρώπη, μπορεί κανείς να ανατρέξει σε πρόσφατες [δημοσιεύσεις της ΕΕ](#) που είναι αφιερωμένες στο θέμα.

Γιατί έχει σημασία η διαφορετικότητα

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι, ωστόσο, μόνο του/των συγγραφέα/ων και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή φέρουν ευθύνη γι' αυτές.

Στις σημερινές ολοένα και πιο πολυπολιτισμικές κοινωνίες, η ικανότητα συνεργασίας, συμμετοχής και εκτίμησης διαφορετικών απόψεων γίνεται όλο και πιο απαραίτητη. Μεγάλο μέρος αυτής της ποικιλομορφίας συνδέεται με την αυξημένη κινητικότητα, καθώς άτομα και οικογένειες μετακινούνται πέρα από τα σύνορα και εγκαθίστανται σε ευρωπαϊκές χώρες. Μια σειρά παραγόντων συμβάλλει σε αυτή τη δυναμική: μεταναστευτικές ροές, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, μεγαλύτερη προβολή του φύλου και της σεξουαλικής ποικιλομορφίας και αυξανόμενη έμφαση στις εκπαιδευτικές πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς. Ενώ η εμπειρία της διαφορετικότητας είναι πλέον παγκόσμιο φαινόμενο, κάθε χώρα την αντιμετωπίζει διαφορετικά, διαμορφωμένη από το δικό της ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν μια μακρά ιστορία τόσο στη μετανάστευση όσο και στις αυτόχθονες κοινότητες. Στην Ευρώπη, χώρες με αποικιακό παρελθόν -όπως η Γαλλία, η Κύπρος και το Ηνωμένο Βασίλειο- έχουν δει σημαντική μετανάστευση από τα μέσα του εικοστού αιώνα. Άλλες, όπως η Γερμανία και η Νορβηγία, αρχικά καλωσόρισαν τους μετανάστες μέσω προγραμμάτων πρόσληψης εργατικού δυναμικού. Τα τελευταία χρόνια, η μετανάστευση από αφρικανικά έθνη και περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις έχει αυξηθεί, συχνά λόγω της επιδίωξης ασφάλειας, καλύτερων συνθηκών διαβίωσης ή ευκαιριών απασχόλησης. Ένα σημείο καμπής ήρθε το 2015, όταν ένα μεγάλο κύμα μεταναστών έφτασε στη Μεσόγειο, εμπλουτίζοντας περαιτέρω το εθνοτικό, γλωσσικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό τοπίο της Ευρώπης.

Το τρέχον μεταναστευτικό τοπίο περιλαμβάνει πολλές οικογένειες με παιδιά, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της παροχής συστημάτων υποστήριξης που βοηθούν αυτές τις οικογένειες να προσαρμοστούν στο νέο τους περιβάλλον. Η εμπειρία του παρελθόντος δείχνει ότι ο βαθμός στον οποίο οι νεοαφιχθέντες μπορούν να ενταχθούν επιτυχώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις πολιτικές που υιοθετούνται και τη στάση που εκφράζουν οι κοινωνίες υποδοχής.

Διαφορετικότητα και Πολιτισμός σε Εκπαιδευτικά Περιβάλλοντα

Ο πολιτισμός δεν μπορεί εύκολα να οριστεί από εθνικά σύνορα, γλώσσα ή εθνικότητα. Οι σημερινές κοινωνίες διαμορφώνονται από την παρουσία πολλών διαφορετικών υποκουλτούρων, η καθεμία με τον δικό της τρόπο κατανόησης του κόσμου, βασισμένη σε κοινές αξίες και νοήματα. Αν και ο πολιτισμός θεωρείται συχνά στέρεος ή σταθερός, στην πραγματικότητα είναι κάτι που αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Αναπτύσσεται μέσα από καθημερινές αλληλεπιδράσεις, ανταλλαγές και επανερμηνείες που γίνονται από άτομα και κοινότητες.

Η πολιτιστική πολυμορφία μπορεί να γίνει κατανοητή σε τρία κύρια επίπεδα:

- **Διεθνής ή παγκόσμιος πολιτισμός**, ο οποίος αναφέρεται σε ιδέες, αξίες και πρακτικές που είναι κοινές μεταξύ χωρών και πολιτισμών.

- **Εθνικός πολιτισμός**, ο οποίος περιλαμβάνει έθιμα, παραδόσεις και πεποιθήσεις κοινές για τους ανθρώπους σε μία μόνο χώρα.
- **Υποκουλτούρες**, οι οποίες υπάρχουν μέσα σε μια ευρύτερη κοινωνία και σχηματίζονται από μικρότερες ομάδες που εκφράζουν μοναδικές ταυτότητες ή τρόπους ζωής.²²

Αυτές οι μορφές πολιτισμού μπορούν να φανούν με διαφορετικούς τρόπους. Μερικές είναι **ορατές**, όπως ρούχα, φαγητό, μουσική και γιορτές που συχνά συνδέουμε με την πολιτιστική έκφραση. Άλλες αντικατοπτρίζονται σε **καθημερινές συμπεριφορές**, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης της γλώσσας, των ρόλων των φύλων, των οικογενειακών δομών και των πολιτικών απόψεων, που επηρεάζουν τον τρόπο αλληλεπίδρασης των ανθρώπων. Τέλος, υπάρχουν **βαθύτερες συμβολικές αξίες**, όπως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, οι ηθικές αρχές και οι κοσμοθεωρίες. Αυτά είναι συχνά λιγότερο ορατές, αλλά παίζουν ισχυρό ρόλο στη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα βλέπουν τον εαυτό τους και τον κόσμο γύρω τους.

Εθνοτική ποικιλομορφία

Η εθνότητα διαμορφώνεται μέσω ενός συνδυασμού στοιχείων όπως η γλώσσα, η θρησκεία, η εθνικότητα και η κοινή ιστορία. Αυτές οι πολιτιστικές πτυχές δημιουργούν την αίσθηση του ανήκειν μεταξύ των μελών της ίδιας ομάδας, ενώ ταυτόχρονα τα διακρίνουν από τους άλλους. Στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, η εθνότητα συνδέεται συχνά με την ιδιότητα ενός ατόμου ως μετανάστη. Αντίθετα, στη Βόρεια Αμερική, τείνει να συνδέεται στενότερα με τη φυλή και τα φυσικά χαρακτηριστικά που μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά. Αυτές οι διαφορετικές αντιλήψεις διαμορφώνονται από τις ξεχωριστές ιστορικές εμπειρίες της μετανάστευσης σε κάθε περιοχή.

Διάφοροι παράγοντες όπως η γεωγραφική θέση, οι οικονομικές συνθήκες, η θρησκεία, ο πολιτισμός, η εθνότητα και η φυλή αλληλεπιδρούν για να διαμορφώσουν τις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές των ανθρώπων. Αυτές οι επιρροές συχνά παίζουν ρόλο στην ανάπτυξη προκατάληψης, στίγματος και ρατσιστικών συμπεριφορών. Ακόμη και σε κοινωνίες που είναι πολιτισμικά διαφορετικές, οι άνθρωποι τείνουν να κατανοούν την πολυπλοκότητα χρησιμοποιώντας νοητικές συντομεύσεις, ομαδοποιώντας τους άλλους σε κατηγορίες. Αυτή η διαδικασία μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία στερεοτύπων και στην εύνοια εκείνων που ανήκουν στην ίδια ομάδα, ενώ αποκλείει ή κρίνει αυτούς που θεωρούνται διαφορετικοί.

Ο ρατσισμός δεν εκφράζεται πάντα ανοιχτά. Μπορεί να παραμείνει κρυμμένος για μεγάλα χρονικά διαστήματα και στη συνέχεια να επανεμφανιστεί σε περιόδους κρίσης. Σε τέτοιες στιγμές, συχνά ενισχύεται από επιβλαβείς αφηγήσεις και ψευδείς πληροφορίες. Ένα σαφές

²² Chua, SWY, Sun, P. Y., & Sinha, P. (2023). Κατανόηση της πολυπλοκότητας της πολιτισμικής ποικιλομορφίας: Αντιμετώπιση μιας αναδυόμενης πρόκλησης για την ηγεσία. *Διεθνές Περιοδικό Διαπολιτισμικής Διαχείρισης*, 23(3), 635-659. <https://doi.org/10.1177/14705958231214623> (Το πρωτότυπο έργο δημοσιεύτηκε το 2023)

παράδειγμα αυτού συνέβη κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, όταν ορισμένες κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των Ασιατών, των Μουσουλμάνων και των Εβραίων, κατηγορήθηκαν άδικα μέσω της διάδοσης παραπλανητικών και μεροληπτικών μηνυμάτων.

Γλώσσα και μίσος

Ο τρόπος που μιλούν οι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων των προφορών, των διαλέκτων ή των διαφορετικών μορφών γλώσσας τους, μπορεί μερικές φορές να αυξήσει τις πιθανότητες να αντιμετωπίσουν μίσος ή διακρίσεις. Η γλωσσική πολυμορφία καλύπτει άτομα που μιλούν μόνο μία γλώσσα, άτομα που μιλούν πολλές γλώσσες, καθώς και άτομα που χρησιμοποιούν εναλλακτικές μεθόδους επικοινωνίας όπως η νοηματική γλώσσα ή η γραφή Braille. Παρά αυτή την ποικιλία, οι ομιλητές που χρησιμοποιούν μη τυπικές μορφές γλώσσας συχνά βιώνουν κοινωνικές και γλωσσικές διακρίσεις επειδή οι τυπικές μορφές συνήθως συνδέονται με μεγαλύτερο κύρος και επιρροή. Ειδικότερα, οι προφορές των μεταναστών και οι μητρικές γλώσσες που μεταβιβάζονται μέσω της δεύτερης ή τρίτης γενιάς συχνά περιφρονούνται τόσο στα σχολεία όσο και στις κοινότητες.

Οι νέοι γνωρίζουν πολύ καλά τα θέματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση. Πολλοί από αυτούς αμφισβητούν ενεργά άδικες ιστορίες για μετανάστες. Ωστόσο, όταν τους ζητείται να απαντήσουν σε παραποιημένες ή ψευδείς ειδήσεις, μερικές φορές δυσκολεύονται να θυμηθούν και να αμφισβητήσουν αυτές τις ανακριβείς αναφορές.

3.3 Προτεινόμενες δραστηριότητες στην εκπαιδευτική ενότητα 2

Σημείωση περιεχομένου:

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σε αυτή την ενότητα είναι απλώς παραδείγματα και δεν πρέπει να θεωρούνται ως σταθερά πρότυπα που πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε πλαίσιο. Ορισμένες από τις προτεινόμενες ασκήσεις μπορεί να μην είναι κατάλληλες όταν εργάζεστε με άτομα από την Αφρικανική Διασπορά, οπότε χρειάζεται προσαρμογή ανά περίπτωση.

Ταυτόχρονα, η ενότητα περιλαμβάνει συγκεκριμένες δραστηριότητες, μερικές από τις οποίες συνοδεύονται από υλικά, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τους συμμετέχοντες/ουσες αφρικανικής καταγωγής. Αυτές οι δραστηριότητες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για χρήση κατά τη διάρκεια μαθημάτων κατάρτισης και προσφέρουν χώρους για ενδυνάμωση, πολιτιστική έκφραση και κοινό προβληματισμό.

Παρόλο που επικεντρώνονται στις εμπειρίες των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής, μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν συμμετέχοντες/ουσες από διαφορετικά υπόβαθρα, ενθαρρύνοντας τον διάλογο χωρίς αποκλεισμούς και με σεβασμό μεταξύ των πολιτισμών.

3.3.1 Βασικά στοιχεία δημιουργίας βίντεο

Η δημιουργία ενός βίντεο είναι κάτι περισσότερο από την απλή εγγραφή μερικών κλιπ — είναι μια δημιουργική διαδικασία που περιλαμβάνει σχεδιασμό, αφήγηση, τεχνικές

δεξιότητες και επεξεργασία μετά την παραγωγή. Είτε εργάζεστε με νέους είτε με ενήλικες, οι δραστηριότητες δημιουργίας βίντεο είναι ένας εξαιρετικός τρόπος για να αναπτύξετε δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και ψηφιακών μέσων σε μια ελκυστική και προσβάσιμη μορφή.

Αυτή η ενότητα εισάγει δύο βασικούς πόρους:

- Κατανόηση της διαδικασίας δημιουργίας βίντεο

Αυτός ο πόρος περιγράφει τις κύριες φάσεις της παραγωγής βίντεο — από την ανάπτυξη ιδεών και το σενάριο, μέχρι τη μαγνητοσκόπηση και το μοντάζ. Είναι ιδανικό για αρχάριους που θέλουν μια σαφή επισκόπηση του τρόπου προσέγγισης της δημιουργίας βίντεο με δομή και πρόθεση.

Οδηγός Διαδικασίας Παραγωγής Βίντεο – Εθνικό Συμβούλιο 4-H (PDF)

- Βασικά στοιχεία δημιουργίας βίντεο

Αυτός ο οδηγός που βασίζεται σε δραστηριότητες καθοδηγεί τους συμμετέχοντες/ουσες στα πρακτικά βήματα της κινηματογράφησης και της επεξεργασίας ενός μικρού έργου βίντεο. Έχει σχεδιαστεί για να είναι διαδραστικό, καθιστώντας το ιδανικό για εργαστήρια, αίθουσες διδασκαλίας ή ομαδικές ρυθμίσεις. Οι συμμετέχοντες/ουσες θα συμμετάσχουν σε καταιγισμό ιδεών, διανομή ρόλων, γυρίσματα και βασικό μοντάζ, με αποτέλεσμα ένα συνεργατικό τελικό προϊόν.

3.3.2 Αλφαριθμητισμός στα μέσα επικοινωνίας

Για να εμπλουτίσουμε αυτήν την ενότητα, προτείνουμε να δοθεί έμφαση στον αλφαριθμητισμό στα μέσα, ιδιαίτερα σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο το ψηφιακό περιεχόμενο —ιδίως οι εικόνες και τα βίντεο— μπορεί να διαμορφώσει αντιλήψεις και να επηρεάσει τη δημοκρατική συμμετοχή. Αρκετοί χρήσιμοι πόροι μπορούν να υποστηρίξουν αυτήν την προσέγγιση. Για παράδειγμα, το [The Power of Images](#) (Η δύναμη των Εικόνων) διερευνά πώς τα οπτικά μέσα μπορούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη, ενώ [to Digital Media Literacy for Democracy](#) (Ψηφιακός αλφαριθμητισμός στα μέσα για τη Δημοκρατία) υπογραμμίζουν τη σημασία της κριτικής σκέψης στην ψηφιακή εποχή.

Μπορείτε επίσης να εξετάσετε το ενδεχόμενο να ενσωματώσετε στοιχεία από [to Digital Storytelling: Protecting Democracy in the Digital Age](#), (Ψηφιακή Αφήγηση: Προστατεύοντας τη Δημοκρατία στην Ψηφιακή Εποχή) το οποίο ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες/ουσες να προβληματιστούν σχετικά με το ρόλο της αφήγησης στη διαμόρφωση της κατανόησης των πολιτών. Για την αντιμετώπιση των τρεχουσών προκλήσεων, όπως η παραπληροφόρηση και το χειραγωγημένο περιεχόμενο, πόροι όπως το [Spotting Deepfakes και το How to Detect Deepfakes and Avoid Disinformation](#) (Εντοπίζοντας Βαθιά Ψεύτικα και πώς να διακρίνετε Βαθιά Ψεύτικα και να αποφεύγετε την παραπληροφόρηση) παρέχουν πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές ευαισθητοποίησης.

Αυτό το υλικό μπορεί είτε να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία μιας ειδικής δραστηριότητας για τον αλφαριθμητισμό στα μέσα επικοινωνίας είτε να χρησιμεύσει ως εμπλουτιστικό στοιχείο σε υπάρχουσες συνεδρίες για την ιδιότητα του πολίτη, τη συμμετοχή ή τον ψηφιακό πολιτισμό.

3.3.3 Αφροορατότητα

Η δραστηριότητα "[Hair nah" – Web Game for Afro Visibility](#)" ("Hair nah" – Διαδικτυακό παιχνίδι για την αφροορατότητα) προσφέρει έναν δημιουργικό και αποτελεσματικό τρόπο διερεύνησης θεμάτων που σχετίζονται με την Αφρο-ορατότητα, τις μικροεπιθέσεις και την ψηφιακή κουλτούρα. Τοποθετώντας τον παίκτη στο ρόλο μιας μαύρης γυναίκας που περιηγείται σε καθημερινούς δημόσιους χώρους, το παιχνίδι μετατρέπει μια κοινή αλλά συχνά ασήμαντη εμπειρία - το ανεπιθύμητο άγγιγμα των μαλλιών Άφρο - σε μια ισχυρή διαδραστική αφήγηση. Το παιχνίδι είναι σκόπιμα απλό και προσβάσιμο, επιτρέποντας στους χρήστες να ασχοληθούν γρήγορα με την ιδέα, ενώ προκαλεί βαθύτερο προβληματισμό σχετικά με τη δυναμική του προσωπικού χώρου, της φυλής και της σωματικής αυτονομίας. Το «Hair nah» παρέχει επίσης ένα σημείο εισόδου σε ευρύτερες συζητήσεις σχετικά με το πώς τα ψηφιακά μέσα μπορούν να χρησιμεύσουν ως χώρος αντίστασης και εκπροσώπησης. Μέσω της στυλιζαρισμένης τέχνης pixel, των επιλογών προσαρμογής χαρακτήρων και των αλληγορικών μηχανισμών παιχνιδιού, το παιχνίδι προσκαλεί τους παίκτες να προβληματιστούν όχι μόνο για τις βιωμένες εμπειρίες των μαύρων γυναικών, αλλά και για το πώς αυτές οι εμπειρίες συχνά αγνοούνται ή απορρίπτονται τόσο στο φυσικό όσο και στο ψηφιακό περιβάλλον.

Στο πλαίσιο του αλφαριθμητισμού στα μέσα ενημέρωσης και της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, το παιχνίδι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξετάσει τη διασταύρωση του σχεδιασμού παιχνιδιών, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της πολιτιστικής ταυτότητας. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για εργαστήρια ή περιβάλλοντα μάθησης που επικεντρώνονται στη διαφορετικότητα, τον αντιρατσισμό και την ψηφιακή ευαισθητοποίηση, προσφέροντας στους συμμετέχοντες/ουσες έναν τρόπο να ασχοληθούν συναισθηματικά και κριτικά με το θέμα μέσω ενός καινοτόμου και πολιτιστικά συγκεκριμένου μέσου.

3.3.4 Ψηφιακή αφήγηση – Ενδυνάμωση των αφρικανικών αφηγήσεων

Αυτή η δραστηριότητα προσκαλεί τους συμμετέχοντες/ουσες να μοιραστούν προσωπικές ιστορίες που αναδεικνύουν την ταυτότητα, τις εμπειρίες ή τις φιλοδοξίες τους ως μέλη της κοινότητας Afro. Μέσω της ψηφιακής αφήγησης, οι συμμετέχοντες/ουσες δημιουργούν σύντομα βίντεο (2–3 λεπτά) χρησιμοποιώντας απλά εργαλεία όπως το Canva ή το CapCut.

Αυτές οι ιστορίες μπορεί να επικεντρώνονται σε θέματα όπως η μετανάστευση, η καθημερινή ζωή, οι αξίες της κοινότητας ή τα όνειρα για το μέλλον. Η διαδικασία περιλαμβάνει συνδυασμό προσωπικών φωτογραφιών, ηχογραφήσεων κειμένου και φωνής ή μουσικής υπόκρουσης. Μόλις ολοκληρωθούν, οι ιστορίες κοινοποιούνται σε πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιώντας hashtags όπως **#AfroVoice** ή **#MyAfroStory** για να ενισχύσουν την προβολή τους και να προσεγγίσουν ένα ευρύτερο κοινό.

Αυτή η δραστηριότητα ενισχύει βασικές ψηφιακές δεξιότητες όπως η επεξεργασία βίντεο και η αφήγηση πολυμέσων, ενώ προωθεί μεγαλύτερη προβολή των αφρικανικών αφηγήσεων σε δημόσιους και διαδικτυακούς χώρους. Παρέχει επίσης την ευκαιρία να προβληματιστούμε σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι αλγόριθμοι και οι μηχανισμοί αφοσίωσης επηρεάζουν το περιεχόμενο που εμφανίζεται και μοιράζεται. Μέχρι το τέλος της συνεδρίας, οι συμμετέχοντες/ουσες όχι μόνο αποκτούν τεχνικές δεξιότητες, αλλά αποκτούν επίσης μεγαλύτερη συνείδηση του τρόπου με τον οποίο οι ψηφιακές πλατφόρμες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία αυτοέκφρασης και κοινωνικής προβολής.

Χρήσιμοι πόροι για την υποστήριξη αυτής της δραστηριότητας περιλαμβάνουν το *Digital Storytelling Cookbook* (ένας οδηγός βήμα προς βήμα για τη δημιουργία ψηφιακών ιστοριών) και διάφορες περιπτωσιολογικές μελέτες εργαστηρίων αφήγησης που υλοποιούνται σε αφρικανικές κοινότητες, διαθέσιμα σε πλατφόρμες όπως το ResearchGate, το Videca και το PubMed Central.

Πόροι:

- Τοποθέτηση της ψηφιακής αφήγησης στις αφρικανικές κοινότητες → πρακτικά παραδείγματα εργαστηρίων που πραγματοποιήθηκαν στην Κένυα και τη Νότια Αφρική (Διατίθεται σε πλατφόρμες όπως [το ResearchGate](#), [το Videca](#), [το PubMed Central](#))
- Το *Digital Storytelling Cookbook* → (Τσελεμεντές Ψηφιακής Αφήγησης) ένας οδηγός βήμα προς βήμα για τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων χρησιμοποιώντας εικόνες, ήχο και φωνή (Διατίθεται στο wrd.as.uky.edu)

Παράρτημα 2: Διαπολιτισμικότητα:

Δραστηριότητα σχετική με την Πολιτισμική Ταυτότητα

Για μια επιπλέον δραστηριότητα σχετικά με το θέμα της **Διαπολιτισμικότητας**, παρακαλούμε ανατρέξτε στο **Παράρτημα 2 – Θέμα 2** στο τέλος αυτού του εγγράφου.

3.4 Ενότητα 3: Ψηφιακά Εργαλεία για την Καταπολέμηση της Ρητορικής Μίσους

Στον σημερινό ψηφιακό κόσμο, το Διαδίκτυο δεν είναι μόνο ένα μέρος όπου οι άνθρωποι συνδέονται, εκφράζονται και χτίζουν κοινότητες, αλλά και ένας χώρος όπου ο αποκλεισμός, η εχθρότητα και η παραπληροφόρηση μπορούν εύκολα να εξαπλωθούν. Ένα από τα πιο επιζήμια ζητήματα στο διαδίκτυο είναι η ρητορική μίσους, η οποία περιλαμβάνει περιεχόμενο που στοχεύει άτομα λόγω της φυλής, της εθνικότητας, της θρησκείας, του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή του μεταναστευτικού τους υπόβαθρου. Για τις κοινότητες αφρικανικής καταγωγής και άλλες φυλετικές ομάδες, το να συναντήσουν τέτοιο

περιεχόμενο —ή ακόμα και απλώς να το παρατηρήσουν— μπορεί να βιωθεί πολύ προσωπικά και να φέρει συναισθηματική αναστάτωση.

Αυτό το κεφάλαιο εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα, ιδιαίτερα οι νέοι και οι ηγέτες της κοινότητας, μπορούν να εντοπίσουν, να αντιδράσουν και να παρακολουθήσουν τη ρητορική μίσους στο διαδίκτυο. Επιπλέον, υπογραμμίζει τον τρόπο με τον οποίο οι ψηφιακές δεξιότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν όχι μόνο για προστασία αλλά και ως εργαλεία για την αποκάλυψη αυτών των πράξεων, την ευαισθητοποίηση του κοινού και την προώθηση της δικαιοσύνης. Χρησιμοποιώντας στοχαστικές, δημιουργικές και υπεύθυνες μορφές επικοινωνίας, οι άνθρωποι μπορούν να αμφισβητήσουν επιβλαβείς αφηγήσεις και να εργαστούν προς ένα ψηφιακό περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς.

Τι είναι η ρητορική μίσους και γιατί έχει σημασία

Η ρητορική μίσους υπερβαίνει τη χρήση προσβλητικών λέξεων. Μπορεί να λάβει τη μορφή οποιουδήποτε μηνύματος, εικόνας ή ενέργειας είτε πρόκειται για γραπτό κείμενο, meme, βίντεο ή ακόμα και emoji που στοχεύει σκόπιμα κάποιο άτομο με προσβολές, απειλές ή μηνύματα που ενθαρρύνουν τις διακρίσεις ή τη βία με βάση πτυχές της ταυτότητάς του. Η φύση των διαδικτυακών πλατφορμών επιτρέπει σε αυτού του είδους το περιεχόμενο να κυκλοφορεί γρήγορα και ευρέως, συχνά χωρίς τον κατάλληλο έλεγχο, γεγονός που αυξάνει τη βλάβη και βοηθά να φαίνεται φυσιολογική η απάνθρωπη γλώσσα.²³

Η έκθεση της UNESCO για το 2023 «Αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους μέσω της εκπαίδευσης» υπογραμμίζει πώς η ρητορική μίσους μπορεί να οδηγήσει σε συνέπειες στον πραγματικό κόσμο, συμπεριλαμβανομένης της βίας, του κοινωνικού διχασμού και της αποδυνάμωσης της δημοκρατικής συμμετοχής. Βλάπτει επίσης την αξιοπρέπεια και την ορατότητα των περιθωριοποιημένων ομάδων, ειδικά όταν οι αλγόριθμοι των μέσων κοινωνικής δικτύωσης προωθούν προκλητικό ή ακραίο περιεχόμενο, φέρνοντας επιβλαβή μηνύματα στις καθημερινές δημόσιες συζητήσεις.

Αυτή η κατάσταση δείχνει γιατί ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός είναι ουσιαστικό μέρος του να είσαι ενεργός πολίτης. Περιλαμβάνει πολύ περισσότερα από το να γνωρίζεις απλώς πώς να χρησιμοποιείς την τεχνολογία. Σημαίνει επίσης κατανόηση της ηθικής πλευράς της επικοινωνίας, της επιρροής των αφηγήσεων και του τρόπου με τον οποίο ορισμένα μηνύματα μπορούν να ενισχυθούν. Το να μπορείς να αναγνωρίζεις τη ρητορική μίσους και να ανταποκρίνεσαι κατάλληλα είναι ένας ισχυρός τρόπος για να αναλάβεις δράση και να προστατεύσεις τόσο τα άτομα όσο και τις κοινότητες.

Πώς να αναγνωρίσετε τη Ρητορική Μίσους στο Διαδίκτυο

Ο εντοπισμός της ρητορικής μίσους περιλαμβάνει περισσότερα από την απλή αντίδραση με συναίσθημα. Απαιτεί αλφαριθμητισμό στα μέσα επικοινωνίας και κριτική κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της επικοινωνίας. Μερικές φορές το περιεχόμενο μίσους δεν είναι

²³ ΟΥΝΕΣΚΟ. (2021, 25 Οκτωβρίου). Μάθετε τα γεγονότα, σκεφτείτε κριτικά, αναλάβετε δράση: Σταθείτε μαζί ενάντια στη ρητορική μίσους. ΟΥΝΕΣΚΟ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.unesco.org/en/articles/learn-facts-think-critically-take-action-stand-together-against-hate-speech-un.org+14>

προφανές - μπορεί να μεταμφιεστεί ως χιούμορ, σάτιρα ή κοινωνικό σχόλιο. Για να αξιολογήσετε εάν κάτι πληροί τις προϋποθέσεις ως ρητορική μίσους, υπάρχουν πολλές σημαντικές πτυχές που πρέπει να λάβετε υπόψη.

- Πρώτον, δώστε προσοχή σε μηνύματα που απανθρωποποιούν ή περιθωριοποιούν τους άλλους. Το περιεχόμενο που απεικονίζει άτομα ή ομάδες ως κατώτερα, επικίνδυνα ή θεμελιωδώς διαφορετικά θα πρέπει να προσεγγίζεται με προσοχή.
- Δεύτερον, χρησιμοποιήστε δεξιότητες παιδείας στα μέσα και την πληροφορία. Αυτό περιλαμβάνει την ερώτηση ποιος δημιούργησε το περιεχόμενο, γιατί παρήχθη και εάν οι πηγές είναι αξιόπιστες. Αναζητήστε σημάδια στερεοτύπων, συναισθηματικής χειραγώγησης ή μονόπλευρων μηνυμάτων, αντί για ισορροπημένη ή στοχαστική συζήτηση.²⁴
- Τρίτον, να γνωρίζετε τον τρόπο με τον οποίο τέμνονται διαφορετικές πτυχές της ταυτότητας. Η ρητορική μίσους συχνά στοχεύει περισσότερα από ένα χαρακτηριστικό ταυτόχρονα —για παράδειγμα, τόσο τη φυλή όσο και το φύλο— γεγονός που μπορεί να εντείνει τη βλάβη και να εμβαθύνει τις κοινωνικές ανισότητες. Η δυνατότητα αναγνώρισης αυτής της πολυπλοκότητας είναι απαραίτητη.

Όταν το περιεχόμενο είναι ασαφές ή ανοιχτό σε ερμηνείες, κάντε στον εαυτό σας μερικές βασικές ερωτήσεις. Ποιος είναι ο σκοπός αυτού του μηνύματος; Πώς μπορεί να επηρεάσει τα άτομα ή τις ομάδες για τις οποίες γίνεται λόγος; Ενθαρρύνει την κατανόηση ή ενισχύει επιβλαβείς υποθέσεις;

Υπάρχουν αρκετοί πόροι που έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίξουν αυτό το είδος ανάλυσης. Για παράδειγμα, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) προσφέρει ένα Πρόγραμμα Σπουδών Ψηφιακού Αλφαριθμητισμού που περιλαμβάνει ασκήσεις για τον εντοπισμό εξτρεμιστικού υλικού και την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης. Το Κίνημα Κατά της Ρητορικής Μίσους του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχει επίσης εκπαιδευτικά εργαλεία για νέους και εκπαιδευτικούς που εργάζονται για την προώθηση της διαδικτυακής επικοινωνίας με σεβασμό.

Στρατηγικές για να ανταποκριθείτε και να αναλάβετε δράση

Στρατηγικές για να ανταποκριθείτε και να αναλάβετε δράση

Μόλις εντοπιστεί ένα περιστατικό βίαιης ρητορικής ή ρητορικής μίσους, τι πρέπει να κάνετε;

1. Συναισθηματική αυτορρύθμιση («μετα-στιγμή»)

²⁴ ΟΥΝΕΣΚΟ. (2023, 27 Μαρτίου). *Αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους μέσω της εκπαίδευσης: Ένας οδηγός για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους εκπαιδευτικούς*. ΟΥΝΕΣΚΟ. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-and-partners-launch-first-education-focused-guide-addressing-hate-speech>

Πριν απαντήσετε, αφιερώστε λίγο χρόνο για να σταματήσετε και να αποφασίσετε τι είδους ενέργεια αντικατοπτρίζει τις αξίες σας. Αυτή η τεχνική, που προτείνεται από ερευνητές όπως αυτοί του Κέντρου Συναισθηματικής Νοημοσύνης του Yale, βοηθά στην αποφυγή κλιμάκωσης καταστάσεων ή παρορμητικής δράσης.²⁵

2. Αντίλογος

Αντί να σιωπήσετε, προσπαθήστε να απαντήσετε εποικοδομητικά. Ο αντίλογος είναι η πράξη της απάντησης σε περιεχόμενο μίσους με γεγονότα, ενσυναίσθηση, προσωπικές ιστορίες ή χιούμορ. Μελέτες (π.χ. Gagliardone et al., 2015) δείχνουν ότι ο αντίλογος —ειδικά όταν έχει τις ρίζες του στη βιωμένη εμπειρία— μπορεί να μειώσει την εμβέλεια και την αποδοχή των αφηγήσεων μίσους.

3. Υποβολή εκθέσεων

Κάθε μεγάλη πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης περιλαμβάνει εργαλεία για την αναφορά επιβλαβούς περιεχομένου. Αν και η αναφορά μπορεί να φαίνεται αναποτελεσματική, η έρευνα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δείχνει ότι οι αναφορές χρηστών συχνά οδηγούν σε κατάργηση περιεχομένου, ειδικά όταν πολλοί χρήστες το επισημαίνουν ή παραβιάζει περιφερειακούς νόμους, όπως ο νόμος της ΕΕ για τις ψηφιακές υπηρεσίες.

4. Κοινωνική φροντίδα

Μερικές φορές η καλύτερη απάντηση δεν είναι δημόσια. Απευθυνθείτε σε κάποιον που έχει στοχοποιηθεί και προσφέρετε υποστήριξη. Οργανώστε ομαδικές απαντήσεις ή συζητήσεις για να σπάσετε την απομόνωση και να παρέχετε αλληλεγγύη.

Χρήση ψηφιακών δεξιοτήτων για την τεκμηρίωση και την προβολή περιστατικών

Πέρα από την άμεση αντίδραση, οι συμμετέχοντες/ουσες σε αυτήν την εργαλειοθήκη ενθαρρύνονται να *μετατρέψουν το μίσος σε ορατότητα* εφαρμόζοντας δημιουργικές ψηφιακές δεξιότητες για την τεκμηρίωση και την ευαισθητοποίηση.

1. Τεκμηρίωση και συλλογή αποδεικτικών στοιχείων

Καταγράψτε στιγμιότυπα οθόνης, εγγραφές βίντεο ή διευθύνσεις URL περιεχομένου μίσους. Σημειώστε τα με ημερομηνίες, πλατφόρμες και πλαίσιο. Αυτή η τεκμηρίωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υποβολή εκθέσεων σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τοπικές αρχές ή παρατηρητές ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2. Αφήγηση και Δημιουργία Πολυμέσων

Χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως το Canva, το CapCut ή το InShot, οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να δημιουργήσουν σύντομα βίντεο ή φωτογραφικές ιστορίες που εξηγούν τι συνέβη και γιατί έχει σημασία. Αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν αποσπάσματα από το αρχικό περιεχόμενο (θόλωση ονομάτων/προσώπων για προστασία της ιδιωτικής ζωής), φωνές με

²⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ Καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά. (χ.χ.). *Ρητορική μίσους στο διαδίκτυο* [Διδακτική ενότητα]. Καλύτερο Διαδίκτυο για παιδιά. Ανακτήθηκε 1 Αυγούστου 2025 από <https://better-internet-for-kids.europa.eu/en/learning-corner/teachers-and-educators/online-hate-speech>

προσωπικούς προβληματισμούς και κλείσιμο παροτρύνσεων για δράση. Οι δημιουργικές μορφές —όπως ο προφορικός λόγος, οι reel με κινούμενα σχέδια ή ιστορίες του Instagram— συχνά έχουν μεγαλύτερη απήχηση από τις καθαρές πληροφορίες.

3. Στρατηγική πλατφόρμας και Hashtag

Μοιραστείτε περιεχόμενο μέσω καναλιών με απήχηση και συνάφεια. Το TikTok, το Instagram και το Telegram είναι χρήσιμα για οπτικές αφηγήσεις. Το Facebook και το X (πρώην Twitter) μπορούν να ενισχύσουν τις πολιτικές και θεσμικές απαντήσεις. Χρησιμοποιήστε hashtags όπως #StopHateOnline, #AfroRights ή δημιουργήστε τοπικές ετικέτες για την κοινότητά σας.

4. Ηθική κοινή χρήση και συναίνεση

Βεβαιωθείτε ότι ανωνυμοποιείτε τους άλλους όταν είναι απαραίτητο, ειδικά εάν το περιεχόμενο είναι συναισθηματικά έντονο ή δείχνει άτομα που μπορεί να μην θέλουν να αναγνωριστούν. Η ηθική αφήγηση σέβεται την αξιοπρέπεια τόσο του ομιλητή όσο και του κοινού.

Μελέτες περίπτωσης και βέλτιστες πρακτικές

Έργα όπως η *Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Ιθαγένεια της UNESCO για την Ειρήνη* και το *Πλαίσιο Ψηφιακής Δέσμευσης Νέων* από το UNDP προσφέρουν συγκεκριμένα παραδείγματα κοινοτήτων που χρησιμοποιούν ψηφιακά μέσα για να ανταποκριθούν στη ρητορική μίσους. Για παράδειγμα, στην Κένυα και την Ινδονησία, ομάδες υπό την ηγεσία νέων παρήγαγαν ψηφιακές ιστορίες που αμφισβήτησαν το θρησκευτικό και φυλετικό μίσος, προσεγγίζοντας πάνω από 30 εκατομμύρια θεατές.

Στην Ευρώπη, οι εκστρατείες στο πλαίσιο του *Κινήματος Κατά της Ρητορικής Μίσους του Συμβουλίου της Ευρώπης* εκπαίδευσαν τους νέους να δημιουργούν αντίθετες αφηγήσεις που συνδυάζουν την προσωπική μαρτυρία με την ανάλυση των πολιτών. Το έργο τους όχι μόνο δημιούργησε ψηφιακές δεξιότητες, αλλά βοήθησε επίσης στη διαμόρφωση τοπικών πολιτικών και επηρέασε τις σχολικές πρακτικές.

3.5 Δραστηριότητες που σχετίζονται με την ενότητα 3

Σημείωση περιεχομένου:

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σε αυτή την ενότητα είναι απλώς παραδείγματα και δεν πρέπει να θεωρούνται ως σταθερά πρότυπα που πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε πλαίσιο. Ορισμένες από τις προτεινόμενες ασκήσεις μπορεί να μην είναι κατάλληλες όταν εργάζεστε με άτομα από την Αφρικανική Διασπορά, οπότε χρειάζεται προσαρμογή ανά περίπτωση.

Ταυτόχρονα, η ενότητα περιλαμβάνει συγκεκριμένες δραστηριότητες, μερικές από τις οποίες συνοδεύονται από υλικά, οι οποίες έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τους συμμετέχοντες/ουσες αφρικανικής καταγωγής. Αυτές οι δραστηριότητες είναι ιδιαίτερα κατάλληλες για χρήση κατά τη διάρκεια μαθημάτων κατάρτισης και προσφέρουν χώρους για ενδυνάμωση, πολιτιστική έκφραση και κοινό προβληματισμό.

Παρόλο που επικεντρώνονται στις εμπειρίες των κοινοτήτων αφρικανικής καταγωγής, μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν συμμετέχοντες/ουσες από διαφορετικά υπόβαθρα, ενθαρρύνοντας τον διάλογο χωρίς αποκλεισμούς και με σεβασμό μεταξύ των πολιτισμών.

1. Παιχνίδι ανάλυσης ρητορικής μίσους (Συμβούλιο της Ευρώπης) Αναγνώριση και ανάλυση: Κατανόηση της ρητορικής μίσους στο Διαδίκτυο

Αρχικά, οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να ασχοληθούν με ένα διαδραστικό ψηφιακό εργαλείο που αναπτύχθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης ως μέρος της πλατφόρμας Λόγου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αυτό το εργαλείο βοηθά τους χρήστες να αξιολογήσουν εάν ένα δεδομένο μήνυμα ή ανάρτηση πληροί τις προϋποθέσεις ως ρητορική μίσους με βάση σαφή νομικά και ηθικά κριτήρια. Μέσα από παραδείγματα πραγματικού κόσμου και καθοδηγούμενες ερωτήσεις, οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να προβληματιστούν σχετικά με το πώς η ομιλία μπορεί να υποκινήσει βλάβη ή αποκλεισμό, ακόμη και όταν εμφανίζεται ως αστείο, γνώμη ή μιμίδιο.

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει ατομικά ή σε μικρές ομάδες και να ακολουθηθεί από συζήτηση: *Συμφώνησαν όλοι σε ποια παραδείγματα ήταν ρητορική μίσους; Γιατί ή γιατί όχι?* Αυτές οι συζητήσεις συχνά αναδεικνύουν πολιτισμικές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η προσβολή - και είναι απαραίτητες για την οικοδόμηση συλλογικής κατανόησης και κοινών ψηφιακών αξιών.

2. Εξασκηθείτε στον αντίλογο: Ανταπόκριση με φωνή και ενσυναίσθηση

Μόλις οι συμμετέχοντες/ουσες νιώσουν σίγουροι ότι αναγνωρίζουν επιβλαβές περιεχόμενο, το επόμενο βήμα είναι να μάθουν πώς να ανταποκρίνονται εποικοδομητικά. Εδώ, εισάγουμε την έννοια του **αντιλόγου** - απάντηση στο μίσος ή τις διακρίσεις με γεγονότα, ενσυναίσθηση, προσωπικές ιστορίες ή ακόμα και χιούμορ.

Χρησιμοποιώντας υλικό από το **Dangerous Speech Project**, (Πρόγραμμα Επικίνδυνου Λόγου) οι συμμετέχοντες/ουσες εργάζονται σε ομάδες για να δημιουργήσουν απαντήσεις σε διάφορα πραγματικά ή προσομοιωμένα παραδείγματα ρητορικής μίσους. Μαθαίνουν να αναλύουν τον τόνο, να επιλέγουν την καλύτερη προσέγγιση (π.χ. ήρεμη διόρθωση, προσωπική μαρτυρία, ειρωνικό χιούμορ) και να συντάξουν 1-2 σύντομες απαντήσεις.

Ο συντονιστής μπορεί να ενθαρρύνει τη συζήτηση: *Ποιες απαντήσεις ήταν αυθεντικές; Ποιο μπορεί να προκαλέσει περισσότερο θυμό; Ποιο θα είχε απήχηση στην ευρύτερη κοινότητα;* Μέσω αυτής της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες αναπτύσσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης και διαδικτυακής επικοινωνίας, ενώ παράλληλα ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους στο να μιλήσουν.

3. Από τον προβληματισμό στη δράση: Χτίζοντας μια μίνι εκστρατεία στα μέσα ενημέρωσης

Για να μετατρέψουν τη μάθηση σε αντίκτυπο, οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να σχεδιάσουν μια **μικρο-καμπάνια** για την αντιμετώπιση του διαδικτυακού μίσους που στοχεύει τη δική τους κοινότητα. Ξεκινούν με ένα διαδραστικό κουίζ που αναπτύχθηκε από το **Internet Matters** που ελέγχει τις γνώσεις σχετικά με τις διάφορες μορφές ρητορικής μίσους, συμπεριλαμβανομένων των φυλετικών διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της κωδικοποιημένης γλώσσας.

Αφού ολοκληρώσουν μαζί το κουίζ, οι συμμετέχοντες/ουσες αναλογίζονται πού δυσκολεύτηκαν περισσότερο. Στη συνέχεια, δουλεύοντας σε μικρές ομάδες, σχεδιάζουν ένα δημιουργικό μήνυμα —όπως ένα βίντεο 30 δευτερολέπτων, μια ιστορία στο Instagram ή μια γραφική ανάρτηση— με σκοπό να αντιμετωπίσουν μια συγκεκριμένη αφήγηση. Καθορίζουν το κοινό, τον τόνο και την πλατφόρμα τους και συντάσσουν ένα σύντομο σχέδιο ανάρτησης (αυτό μπορεί να γίνει απλά χρησιμοποιώντας τις Παρουσιάσεις Google ή το Trello).

Αυτή η δραστηριότητα συνδυάζει **αφήγηση, οπτικό σχεδιασμό και στρατηγική πλατφόρμας**, δείχνοντας στους συμμετέχοντες/ουσες πώς να δημιουργούν μηνύματα που δεν είναι μόνο ισχυρά αλλά και ανιχνεύσιμα και κοινοποιήσιμα. Εισάγει επίσης βασικές δεξιότητες καμπάνιας: hashtags, λεζάντες και παροτρύνσεις της κοινότητας για δράση.

Για έμπνευση, το **Κίνημα Κατά της Ρητορικής Μίσους του Συμβουλίου της Ευρώπης** παρέχει χρήσιμα πρότυπα, παραδείγματα από νέους και μηνύματα που προωθούν τη θετική ταυτότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Παράρτημα [3: Εναλλακτικές αφηγήσεις](#)

Δραστηριότητα σχετική με την Πολιτιστική Ταυτότητα

Για μια πρόσθετη δραστηριότητα που σχετίζεται με το θέμα της Διαπολιτισμικότητας, ανατρέξτε στο Παράρτημα 3 – Θέμα 3 στο τέλος αυτού του εγγράφου.

4 Παραρτήματα

Αυτό το εκπαιδευτικό υλικό αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου **AFROEQUALITY**, μιας ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας που δεσμεύεται για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ένταξης και του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Οι ακόλουθες δραστηριότητες αποτελούν μέρος των Εργασιών Ενδυνάμωσης, κάθε δραστηριότητα αντιστοιχεί σε ένα από τα βασικά θέματα της εκπαιδευτικής ενότητας - Πολιτιστική Ταυτότητα, Διαπολιτισμικότητα και Εναλλακτικές Αφηγήσεις - και έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει την ενδυνάμωση των Αφροδιασπορικών ατόμων και κοινοτήτων. Αυτά τα εργαστήρια παρέχουν στους συμμετέχοντες/ουσες ευκαιρίες να προβληματιστούν σχετικά με τις βιωμένες εμπειρίες τους, να αναπτύξουν κριτικές δεξιότητες και να εκφραστούν δημιουργικά. Μέσω του διαλόγου, της συλλογικής μάθησης και των ψηφιακών εργαλείων, οι δραστηριότητες στοχεύουν στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών, στην προώθηση της ένταξης και στην ενίσχυση των υποεκπροσωπούμενων φωνών.

4.1.1 [Παράρτημα 1 - Θέμα 1: Πολιτιστικά Ταυτότητα](#)

Αυτές οι δραστηριότητες επικεντρώνονται στην εξερεύνηση και στη γιορτή της πολιτιστικής ταυτότητας ως πηγής δύναμης, δημιουργικότητας και υπερηφάνειας. Οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να αναλογιστούν τις προσωπικές τους ιστορίες, αξίες και

εμπειρίες και να τις εκφράσουν μέσω δημιουργικών μεθόδων όπως η ψηφιακή αφήγηση, η τέχνη ή ο ομαδικός διάλογος. Τα εργαστήρια δημιουργούν ασφαλείς και υποστηρικτικούς χώρους για τα άτομα να ανακτήσουν τις αφηγήσεις τους και να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα που έχουν τις ρίζες τους στην αφροφοβία και τις διακρίσεις. Μέσω της αφήγησης και της αυτοέκφρασης, η πολιτιστική ταυτότητα γίνεται εργαλείο αντίστασης, ορατότητας και σύνδεσης.

4.1.2 Παράρτημα 2 - Θέμα 2: Διαπολιτισμικότητα

Αυτές οι δραστηριότητες στοχεύουν στην προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης και του διαλόγου μεταξύ συμμετεχόντων από διαφορετικά υπόβαθρα. Μέσα από διαδραστικές και συμμετοχικές ασκήσεις, διερευνούν πώς οι πολιτισμικές διαφορές μπορούν να εμπλουτίσουν την κοινωνική ζωή και να ενισχύσουν τις δημοκρατικές αξίες. Οι συμμετέχοντες/ουσες ασχολούνται με βασικές αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων —όπως η αξιοπρέπεια, η ισότητα και η ελευθερία— και ενθαρρύνονται να προβληματιστούν σχετικά με τους ρόλους τους ως ενεργοί πολίτες σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Οι συνεδρίες προωθούν την αλληλεγγύη και τη συμμετοχή στα κοινά, δίνοντας τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες/ουσες να αναγνωρίζουν και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους, σεβόμενοι παράλληλα τα δικαιώματα των άλλων.

4.1.3 Παράρτημα 3 - Θέμα 3: Εναλλακτικές αφηγήσεις

Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν τον αντίκτυπο του ψηφιακού ρατσισμού, της παραπληροφόρησης και της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο στις φυλετικοποιημένες κοινότητες. Υποστηρίζουν τους συμμετέχοντες/ουσες στην κριτική ανάλυση των κυρίαρχων αφηγήσεων των μέσων ενημέρωσης και στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η αναπαράσταση —ή η έλλειψή της— επηρεάζει την αντίληψη του κοινού και την κοινωνική δικαιοσύνη. Μέσω εργαλείων Αλφαριθμητισμού στα μέσα επικοινωνίας και καθοδηγούμενου αναστοχασμού, οι συμμετέχοντες/ουσες μαθαίνουν να δημιουργούν τις δικές τους αντίθετες αφηγήσεις που επιβεβαιώνουν την ταυτότητά τους και προωθούν τη διαφορετικότητα, την ένταξη και την ισότητα. Οι συνεδρίες δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα να οικειοποιηθούν τη φωνή τους στον ψηφιακό χώρο και να συμβάλουν στη διαμόρφωση δικαιότερων και ακριβέστερων αφηγήσεων.